Canadian Israelite
The first and only Jewish Weekly in the entire Dominion of Canada
Office: 823 Main St. St.-John 1454
Mark M. J. Mitchell, Managing Director

דער קענעדער איד

Der Canader Yid
דאס ערשטע און איינציגע וואכענבלאט אין וויניפעג און אין גאנץ קענעדע
אפיס 823 מיין סט. סט.-דזשאן 1454
מארק מ. דזש. מיטשעל, מענעדזינג דיאעקטאר.

Vol. III. No. 11. Winnipeg, Thursday, March 14th, 1912. Price Two Cents
וויניפעג, דאנערשטאג, כ״ה אדר, תרע״ב.

ס. הארט גרין שווייגט דאך ניט.

מיט זיינע פאאר רעדעס וואס דער אידישער פארשטעהער פון דער נארד ענד מר. ס. הארט גרין האט נעהאל־טען אין פראווינשעל פארלאמענט, האט ער ניט ווענינער אויפגערודערט זיינע געגנער ווי פאריגעס יאהר. ער האט נעמליך זעהר שארף אנגעגריפען ראבלין'ען ווענען דעם „אלי סאנד סקאנדאל", אין וועלכען ראבלין ווערט בעשולדיגט דאס ער האט עפעס ניט אין גאנצען כשר הינטען ארום, אויסגע פיהרט אז א קאלעג זאל געצווינגען ווע־רען צו זיינע זאמדינע בערג; אויך האט ער זעהר שארף גערעדט געגען דער העכערונג פון ד טעלעפאן רייטס און אנב ניט פערגעסען זיין טהעמא פון פאריגעס יאהר ווענען דעם יוניאן לייבעל.

זיינע רעדעס זיינען איבערגעגעבען געווארען אין דער היענער טעגליכער פרעסע אין גאנצען. בקיצור איז זי נור געווען אין דער טעלעגראם.

פרייער קינדער אבענד אין דער היברו סקוהל.

זונטאג דעם 17טען מארטש, 7.30 אבענד, וועט אין ת״ת פארקומען א פרייער קאנצערט פאר אידישע קינדער אינ'ס אבענד וועלען זיך בעטהיילינגען טאלאנטפאלע קאנצערטיסטען. ס'ווע־לען דעקלאמירט ווערען פערשיעדענע שירים, עס וועט אויך פארגעלעזען ווערען איינע פון די שעהנסטע מעשה־לעך פון שלום עליכם, מיט ביאגראפי־שע בעמערקונגען און א קורצער אי־בערבליק איבער שלום עליכם'ס פלאץ אין דער אידישער קינדער ליטעראטור. צולעצט וועלען געצייגט ווערען דורך עלעקטרישע שטראהלען שלום עליכם בילד און אויך קאלירטע בילדער פון דער אידישער געשיכטע מיט ער־קלעהרונגען.

זונטאג 17טען מארטש 2.30 נ. מ. וועט זיין א מיטינג אין בית יעקב שוהל ווענען עלעקשאן פיר אפיסערס און ווענען בויען די נייע ת״ת.

דר. חיים זשיטלאווסקי אין וויניפעג.

דער גוט בעקאנטער אידישער ש״יפטשטעלער און לעקטשורער דר. חיים זשיטלאווסקי וועט קומען קיין וויניפעג אויף פסח, וואו ער וועט לעק־טשורען איבער פאלגענדע וויכטיגע טהעמאס 1) די נביאים, 2] דער באנק־ראט פון דער אסימילאציאן, 3] קריס־טענטהום און אידענטהום און 4] אידי־שיזם און אונזער ערציהונג.

דיעזע לעקטשורס ווערען פעראנ־שטאלטעט פון דעם פעראיין „אידישע יוגענד".

ווענען טאג און פלאץ וועט אנאנ־סירט ווערען אין גיכען.

פארטיי געלדער.

ווי מען האט אונז איבערגעגעבען איז פערצייכענט אן אויסגאבע אין די ביכער פון דער היגער ליבעראלער פארטיי אויף א סומע פון לערך 15 הונדערט דאל. אויף'ן „קענעדער איד".

די רעדאקציאן מאכט בעקאנט אז קיינער האט ניט גענומען קיינמאל קיין 5 סענט פון קיין פארטיי אלס ביי־שטייערונג. שעהנערס אונז קומט פון דער ליבעראלער פארטיי ביי 260 דא־לאר פאר פרינטינג און אדווערטייז־מענטס וואס מען האט אונז ביז יעצט ניט בעצאהלט. אויב אימיצער האט יא גענומען געלד איז דאס זיכער ניט דער רעדאקטאר, אדער דאס מענע־דזשמענט פון „קענעדער איד".

ווענען דעם וועט די רעדאקציאן אויך מעלדען דער דערמאהנטער פאר־טיי און צווינגען איהר דיזע סומע פער־שרייבען אויף דעם וועלכער האט ווירקליך „זיך פערשטאכען די פינגער" מיט דער „ליבעראלער" מטבע — און ניט האבען אויף איהרע ביכער די רע־דאקציאן פון „קענעדער איד" וועלכע האט מיט זיי קיינמאל קיין געשעפטען ניט געהאט.

פון דער רעדאַקציאָן צו די לעזער.

פאר דער גאנצער צייט זייט דער „קענעדער איד" עקזיסטירט, האט זיך די רעדאקציאן ניט געווענדעט צו די לעזער מיט איהרע פריוואטע ענינים און „טראבעלס". מיר דענקען אז דער „לעזער איז ניט מחויב צו וויסען דעם לפני ולפנים פון דער צייטונג, ווער שמועסט דעם מאטעריעלען צושטאנד. מעהר רעכט האט שוין דערויף א פאר־טיי צייטונג וואס אום צו בענאכריכ־טען איהר אסאסיאיישאן און איהרע פארטיי חברים ווענען איהר צושטאנד, דערוויסט זיך עס דערוויל שוין אויך דער זייטיגער לעזער. אן אונפארטיי־אישע צייטונג, אדער אזעלכע וואס ווערט אויסגעהאלטען פון א זעהר קליינע צאהל מענשען, האט — לויט אונזער מיינונג — קיין רעכט ניט צו באדערען דעם לעזער ווענען איהרע געשעפטען. אט צוליעב דעם האבען מיר קיינמאל קיין ווארט ניט געזאגט ווענען דעם צושטאנד פון „קענעדער איד", קיינמאל ניט דערצעהלט די לע־זער אונזער טראבעל. מיר האבען אלע וואך אונטערגעטראגען דעם לעזער א צייטונג אהן וועלכע עס איז פריטענ־זיעס.

זאל דאס זיין ענוות, בעשיידענהייט, אדער האלבער שטאלץ — אזוי האבען מיר עס אימער פערשטאנען, אזוי הא־בען מיר געפיהרט די צייטונג און אזוי ווילען מיר עס אויך טהאן אין דער צוקונפט.

עס טרעפען אבער אמאל אזעלכע צייטען, אזעלכע צופעלע וואס ניט ווי־לענדיג מוזט איהר אוועקגעהן פון דעם וועג וועלכען איהר האט זיך אנגעצייכנט. אזעלכעס האט פאסירט מיט דער צייטונג זייט די לעצטע 6 מאנא־טען און מיר האבען געמוזט בעשליסען דאס מיטצוטהיילען די לעזער.

ווי בעוואוסט, האט די צייטונג פרי־הער געהאט אלס פארטנער „די מאני־טאבא פרינטינג קא." איינער פון יענע שותפים איז געווען אונצופריעדען. איך האב זיך אבער ניט געקימערט, דען זייט איך בין איהר אנגעקומען, האט מיך מ. האאיד צוגערעדט „צו ווערען בעל הבית פאר זיך". איך האב דערויף געענטפערט אז באלד ווי עס וועלען זיך ענדיגען די עלעקשאנס אויף וועלכע מיינע פארטנער קוקען אזוי ארויס און זיי וועלען דערנאך ניט ווע־לען אנגעהן ווייטער מיט דער צייטונג, וועלען מיר דאן שמועסען ווענען נייע פלענער.

דאס האט האאידען ניט צופריע־דענגעשטעלט. ער האט מיר פירגע־זאגט געליקען אז מען וועט מאכען א גרויסע פרינטינג, אן 8 פיידושינע ציי־טונג, מען וועט אריינלעגען טויזענ־דערס און דאס אלעס וועט בעלאנגען צו מיר.

איך האב געוואוסט אז האאיד איז אזא גוטער ניט ווייל איך קען שעהן זינגען... אז ער מיינט אוודאי די עלעקשאנס, האב איך איהם פער־שפראכען אז אזוי ווי דער „קענעדער איד" איז פון ערשטען טאג אן געווען פאר רעסיפראסיטי, וועט ער עס אויך זיין ביז נאך די עלעקשאנס, כאטש די צייטונג וועט נאך זיין ביי דער „מאני־טאבא פרינטינג קא."

דא האט האאיד געזעהען אז ער מוז מיר ענטדעקען דעם סוד, וואס דער שוך קוועטשט איהם. און ער האט מיר גאנץ פליין געזאגט אז דער עיקר איז ביי איהם ניט די יעצטיגע עלעקשאנס, נור אט צוליעב וואס ער וויל אזוי אז די צייטונג זאל איהם האבען פאר א בעל טובה'ניק: „אזוי ווי מאקס פינ־קעלשטיין — ניט ער מיר צו פער־שטעהן — איז פאפולער אין דער נארד ענד און אזוי ווי ער — האאיד — וועט ניט דערלאזען אז די ליבעראלע פארטיי זאל איהם נאמינירען פאר אירגענד וועלכען קאנדידאט, וועט ער — פינקעלשטיין — דאך וועלען לוי־פען אלס „אינדיפענדענט" פון די אי־דען, איז אויב ער וועט צו זיין פאפּ־לאריטעט נאך האבען די שטיצע פון „קענעדער איד" וועט ער דאך זיכער ערוועהלט ווערען, לכן וויל ער — האאיד — אז די צייטונג זאל פאר איהם ניט קענען אגיטירען".

דערויף האב איך גאנץ גלאטען ערקלעהרט אז דאס איז א זאך דער אונמעגליכקייט: א אידישע צייטונג קען אזא יונגענמאן ווי מאקס פינקעל־שטיין ניט איגנארירען אין א קאמפיין, ניט קוקענדיג צי איז ער ליבעראל, קאנסערוואטיוו, סאציאליסט, אדער קיין איינע פון זיי. דערביי האב איך איהם דערצעהלט אז איך האב געשמו־עסט מיט מאקס פינקעלשטיין דאן, ווען ער איז נאך געווען אונצופריעדען מיט דער צייטונג און איהם געזאגט אז ניט קוקענדיג אויף זיין געגנער־שאפט, וואלט איך איהם אין צייט פון א קאמפיין געשטיצט, ניט ווייל איך בין פערליעבט אין איהם, נור ווייל אזוי דארף האנדלען א אידישע צייטונג ווען עס איז טהייער די אידישע אינ־טערעסען און אפילו פון ביזנעס שטאנד פונקט.

ענדליך זיינען מיר געקומען צו א שלום, אז נאך די עלעקשאנס גרינדעט זיך א קאמפאני פון 10 וועלכע וועט זיין די פינאנציעלע אויסהאלטערין פון דער צייטונג און מיט אזעלכע פראגען ווי למשל פון פינקעלשטיין'ען, וועט די קאמפאני אויף איהר'ן א מיטינג צוזא־מען מיט מיר פערהאנדלען דעם־ענין, אבער נור פון אן אידישען שטאנדפונקט.

דאס זעלבע האב איך אויך אבגע־שמועסט מיט גרין'ען און לאיער קאהן.

אבגעשמועסט האט מען אויך אז מאשינערי, טייפ א. ד. גל. געהער צו זיי. זיי דארפען דערום פאר אלעס בע־צאהלען, דען עס וועט דאך זיין זייערס. איך וועל נור האבען פאר 500 דאלאר שעהרס און בעקומען פון דעם פראפיט 75 פראצענט, די איבעריגע 25 פרא־צענט וועט געהן פאר דער מאשינערי. קיין פאליסי האט מען ניט געשטעלט, נור אז די צייטונג זאל אנגעהן ווי בעפאר.

איך בין אויף'ן צווייטען טאג אבגע־פאהרען פאר א טור אין דער וועסט מיט דעם בעוואוסטזיין אז נאך די עלעקשאנס ווער איך „א בעל הבית פאר זיך". פלוצים בעקום איך א ידיעה אז מר. העבטער, מיין פרינטעדער פארטנער, לאזט ניט [illegible] אין ארטיקעל. [illegible] נעוואהרע געווארען [illegible] קאציע וואס דא איז אנגענאנגען]. די פאליטישענס האבען דאס דערהערט, זיינען זיי געלאפען און אבגעקויפט די „קוריער" פרינטינג און אויף אזא אופן בין איך נאך פאר עלעקשאן אוועק פון מיין פארטנער, א זאך וואס האט מיך גוט פערדראסען, האב אבער בעסער ניט געקענט מאכען.

און דא ערשט האב איך דערזעהען וואס פאליטישענס זיינען. האאיד האט מיך אנגעהויבען באדערען טאג מיט נאכט: דאס זאל איך שרייבען טיפען און בילדער אין בעשרייבען נייע'ן, פינקעלשטיין'ען, ראזענ[illegible]ען, [איי־נער, האאיד'ס א קאמפיין חבר מסתם, איז זאגאר געקומען צו מיר מיט א פארשלאג צו בעשרייבען ווי אזוי ער,

(שלוס אויף דער לעצטער פיידוש.)

דער גוט בעוואוסטער בען ציממערמאן

673 מיין סטריט. פהאן מיין 2505.

האט ערהאלטען א גרויסען סטאק פון פאלעסטינא, אונגארן, קאליפארניא און ווילנא, רוסלאנד; שנאפסען און ווייגען און איך מאך בעקאנט דעם וויניפעגער פובליקום און אויך אין דער קאנטרי, דאס איך בין אומשטאנד צו ערפיהלען אלע ארדערס אין צייט. געעהרטעס פובליקום, אזוי ווי מיין נאמען בען ציממערמאן איז אייך בעקאנט פאר ארענטליכע בעהאנדלונג און ריכטיגע וואארע און אלזא די פרייזען ניט קיין הויכע, — פערלאנג איך פון אייך אייער ארדער און איך פערהאף אז מיר וועלען איה״ש האבען א פערגעניגען פון אונזער הייליגען יום טוב. אלעס איז כשר לפסח דורך הכשרים פון אלע רבנים. פאלגענדע סארטען וואארע געפינט זיך ביי מיר:

דאקטאר הירצל ווין	עזרא פארט וויין	רחבה וויין
לבנון וויין	אליקאן וויין	רוסישע נאליווקע
באסטאן בראנדי	שליוואוויץ	פאלאנטא
מאלאגא וויין	מאסקאטא וויין	[illegible]
קאליפארניא בראנדי	כרמל קאניאק	פאלעסטינא ספירט
B. P. R. קאניאק כרמל	[illegible]	

אייער פריינד וואס ווינשט אייך א כשר'ען פסח

בען ציממערמאן.

אויסבעסערונג: אין אדווערטייזמענט פון פאריגע וואך איז אויס־געלאזט געווארען [illegible] דער וויכטיגסטער משגיח [illegible], עס וואלט בעדארפט שטעהן אזוי: „דער רב רפי י. י. כהנאוויטש איז אנגע־שטעלט געווארען [illegible] משגיח און ער האט בעשטעלט מר. ב. טשעדניאק אלס צווייטען משגיח. און דערום איז זיכער אז אלעס וועט צוגעהן כשר און ארענטליך [illegible].

וויכטיגע בעקאנטמאכונג.

יוסף פינקעלמאן און קאמפאני מאכען בעקאנט דעם וויני־פעגער אידישע פובליקום אז צוליעב פסח האבען מיר אריינגע־קראגען א פרישען סטאק פון אלערליי גוטע וויינען און שנאפסען וועלכע וויניפעג האט זייט לאנג ניט געהאט. פסח'דיגע פיינסטע משקה'ן צו מעסיגסטע פרייזען. דאס וועט ווירקליך זיין א אי־בערראשונג פאר וויניפעג. מיר שטעלען זיך קליינע פרייזען, אום צו צוציהען נייע קונים אין אונזער נייעם ליקער סטאר. און דאס ווייסט איהר דאך אז א נייער בעזים קעהרט גוט און א נייע ביזנעס בעהאנדעלט גוט איהרע קאסטימער.

אלעס איז כשר לפסח מיט הכשרים פון אלע רבנים.

די פרייזען אונזערע וועלען מיר אדווערטייזען אין צייטונג נעקסטע וואך.

אונזערע אגענטען וועלען זיך מיט אייך זעהען נעקסטע וואך און וועלען אייך מיט אלעס בעקאנט מאכען.

685 מיין סטריט — פהאן מיין 40

בעת מיר געהען צום פרעס האט מיר האאיד בעוויזען א בריעף [אזש פון ד זייטען] פון דר. ווארטסמאן פון מאנטרעאל וועלכער וויל שוין קומען. איך ווארן אלזא דעם דר. ווארטסמאן און אויך אנדערע אז זיי וועלען מיט זייער אונטערהאנדלען בעטראכט ווערען אלס סקעבס.

ווענען דעם חברה־מאן וואס האט האאיד'ען די טובה געטהאן און האט [illegible] פערלאנגט ווארטסמאן'ען אלס סטראשונאק, וועלען מיר רעדען אויף א [illegible], מיר ווייסען ווער דאס איז און מיר ווייסען אויך אלע זיינע מעלות.

מצה של פסח

קומט און איבערציינט אייך ווי עס ווערט געמאכט ריינע, זויבערע מצה, זעהט מיט אייערע אויגען ווענען כשרות בהשגחת הרב דפה. די 10 טויזענד דאלאר מאשינען ארבייטען פראכטפאל

מאקאראנעס און פאטייטא מעהל קריגט איהר ביי מיר.

N. SEGAL
610 DUFFERIN AVE. Winnipeg.

ווער עס איז הונגעריג געהט אוועק זאט פון
☛ ווארשויער רעסטאראנט
55 מארטהא סטריט
פהאן מיין 8451 ד. ליוויי, פראפ.

געלד פאר געלד.

דאס איז די גרענד קלאדינג קא.
800 מיין סטריט

וועלכע גאראנטירט אייך פיר ריכטיגע בעהאנדלונג און גוטע וואארע וואס מיר האבען יעצט אריינגעקראגען אין סטאק פון מענס און באיעס סוטס, דזשענטס פורנישינג, בוטס און שוהס. אויב איהר פרעגט אב אייער וואארע קריגט איהר אימער אייער געלד צוריק. וואטשט אונזער ווינדאו דיעזע וואך.

א גרויסער סייל פון מענער שיך רעגול. $5, $6, סייל פרייז $2.95

די סטאר איז אונטער דאס מענעדזשמ. פון פ. האפמאן און ה. כץ.

א פרעהליכע בשורה.

אטרובין בראדערס מאכען בעקאנט זייערע שטענדיגע קאסטימער און סימפאטייזער, דאס זיי מופען אריבער זייער גראסערי סטאר פון 31 דערבי סטריט אין אן איינענער בילדינג אויף 390 סעלקירק עוועניו. מיר האבען אריינגענומען א גרויסען סטאק דריי גודס, שיך און אנדערע פסח'דיגע וואארע. אונזערע קאסטימער מעגען זיכער זיין אז מיר וועלען צופריעדענשטע־לען אין אלע נייע ארטיקלען, פונקט ווי מיר האבען זיי ביז איצט צופריעדענגעשטעלט מיט די גראסערי ארטיקלען. אטרובין בראדערס.

EST. 1879
ALLOWAY & CHAMPION

יעצט איז די צייט צו קויפען שיפסקארטען

פאר אייערע פריינד און קרובים אין אלד קאנטרי, אויב איהר ווילט אז זיי זאלען אנקומען אהער פריה אין ספרינג. אלע שיפען וועלען באלד פערפולט זיין און אויב איהר וועט יעצט זיי ניט בעזארגען מיט טיקעטס וועלען זיי לאנג ווארטען אויף א פלייץ אין שיף. די וואס קענען ניט צאהלען אינגאנצען קעש פאר טיקעטס, קענען מיט אונז אראנזשירען.

מיר שיקען געלד קיין רוסלאנד, עסטרייך, דייטשלאנד.

דער אפיס איז אפען יעדען טאג פון 9 ביז 6 און שבת פון 9 ביז 9.

אללאווע און טשעמפיאן — 667 מיין סטריט

AC · 362 & 667 MAIN STREET · AC

שבת אויבס.

דער פראטעסט מיטינג.

פון הלוי.

ווען מיר האבען דערהערט אז מען ווערט ארויסטרייבען די אידען פון דער „קווינס“, זיינען מיר פערציטערט געווארען און אנגעהויבען צו חלש'ען. נור דא האט אונז א ליבעראל אונטערגערוקט א פאליטישען סיגאר און א קאנסערוואטיוו האט פון דער צווייטער זייט אריינגענאסען אונז גלייך אין מויל אריין א גרויסע גלאז עלעקשאן ביער און די סאציאליסטען האבען אונז גלאט געגומען מינטערען מיט — נאר נישט, און קוים מיט צרות האט מען אונז אבגעמינטערט. דאן ערשט זיינען מיר געווארען „רויט“ פאר כעס און אנגעהויבען גוואלדעווען: סטייטש, ווען מען טרייבט אונז, אידען, ארויס פון די „קווינס“, זיינען מיר דאך פערפאלענע, מיר וועלען דאך פשוט ניט האבען וואו אהינצוטאהן זיך, דאס איז דאך אונזער גייסטינער צענטער וואו מען קארמעט אונז מיט לעקטשורס, רעדעס, רעפעראטען, דעבאטען, טהעאטער-פארשטעלונגען און אנדערע אזעלכע גייסטינע שפייז ווי מיטינגען, ליטעראַרישע אבענדען, קאנצערטען און בעלער ביי וועלכע מיר זיצען זיך גאנץ רוהיג און צושפרייטען זיך ווי ביים טאטען אין ווייננארטען אדער ווי אין באד אויף דער סאמע אויבערשטער פאלקע, און קנאקען זיך פינאטס, עסען אייז קרים, ווארפען זיך מיט באנאנע שאלעכץ און כאפען אמאל א דרעמעל אויך. היינט שטעלט זיך פאר — צושרייען מיר זיך נאך שטארקער — וואס וועט פון אונז ווערען, ווען חלילה וחס, די בייזע שעה זאל ניט זיין, מען טרייבט אונז ארויס פון די „קווינס“? יא, היינט וואו וועט לעקטשורען דר. זשיטלאווסקי? וואו וועט שפיעלען מאריס מאריסאן? וואו [illegible] פעראיין „אידישע יונגנד“ [illegible] אין מיר האבען [illegible]. נאר מיר זיינען [illegible] „גרינע“ וואס מיר זאלען פראטעסטירען ביי זיך אין דער היים און קיינער זאל אונז ניט הערען, מיר דארפען אז גאנץ מצרים זאל אונז הערען. און מיר זיינען אוועק טאקע אין די „קווינס“.

און ווי ערשטוינט זיינען מיר געווארען אז פון אונזער גאנצער שרעק האט זיך ארויסגעלאזט א בוידעם. עס איז פשוט א געלעכטער צו דערצעהלען. די „קווינס“ איז קיין עין הרע געפאקט מיט אידען, און זיי זיצען זיך גאנץ רוהיג און רויכערען סיגארעטלעך. וועך מיר טרייבען, וואס מיר טרייבען, זיי זיינען די בעל־בתים. און טאמער האט זיך דארטען פערוואלגערט איין נוי'עציל אויף א רפואה, האט ער נעבעך געכאפט אזא אבשניטספון „אונזערע“ א אידען אז עס האט איהם פשוט געפלאמט דאס פנים, און אז אלע אידען פון גאנצען האל האבען זיך גענעבען א שטעל אויף ווי צו קדושה, מיר האבען געמיינט אז מען וועט איהם קורע כדנ זיין.

מיר שטעהען ווי פערשטיינערט, מיר קענען זיך נאר ניט פארשטעלען, ווער האט עס געקענט אויסטראכטען אזא געמיינעם בלאף, אז מען וויל די אידען ארויסטרייבען פון די „קווינס“. נאר מיר האבען געווארט. מיר האבען דאך געהאט דארטען זעפעס א סטעף רעדנער, גאנצע עשרת בני המן און מיר האבען געהאפט, אפשר וועט אונז כאטש איינער געבען עפעס צו ערקלערען. ערשט א נעכטינער טאג. יעדער איינער האקט אויף זיין טשאיניק.. און — נאר נישט.

ממה נפשך — האבען מיר געוואלט אויסשרייען — ווילט איהר עפעס זאגען — טא זאגט עס גלייך. וואס צוווארפט איהר זיך מיט די הענט אין דער ברייט און קרימט נאך „יאשקען“, עס איז דאך א חרפה און א בושה ווען דערביי זיצען עלטערע אידען און אייַנעס...

[illegible]אבען זיך איינגעהאלטען [illegible] אין זיך אונזער פראטעסט [illegible] די רעדנער, וועל[illegible] בען אונז צוגעזאגט אז עס ווע[illegible]

זיין אלרייט, אבי מיר זאלען נור יעדער אריינווארפען אונזערע פאאר סענט אין די קאפעליושלעך וועלכע מען האט אונז גערוקט אונטער'ן נאז.

ווען מיר האבען דערהערט אזא געשיכטע — האבען מיר א זאג געטהאן: נא, סער, טא ניע פאדיאט און מיר האבען זיך ארויסגעכאפט אין סטארקע צו אבקיהלען זיך מיט אייזקרים סאדא.

א טעלעגראמע פון דר. חיים זשיטלאווסקי.

צום פעראיין „אידישע יונגענד“!

איך פאהר צו אייך אויף פסח. גרייט צו מצה מיט קניידלעך וואס מעהר, ווארום זינט איך האב זיך צו'שנצ'ט מיט אונזער „באד נוי“ (קאהאן בלע'ז) האב איך איהם אויף להכעיס אנגעהויבען עסען פסח'דיגע קניידלעך.

מיט אכטונג אייער

דר. ח. זשיטלאווסקי.

נ. ב. מען שמועסט אז פייגע־בוים וועט ביי אייך זיין אין וויניפעג. ער איז ספעציעל געשיקט פון „פאראווערטס“ צו פסק'ענען שאלות אז די „צוקונפט“ איז טריף. אלס זיינער א פערזענליכער פריינד דעסגלייכען אייערער — וועל איך אייך ראטהען צו בעקענען איהם מיט אייערע אלטע מיידען, זיי וועלען דורך איהם קענען שיקען בריעוולעך אין „בינטעל“ און פערשפארען דערווייל סטעמפס.

א ספעציעלע קייבעל צום רעדאקטאר פון „שבת אויבס“.

צאצקעדיגער רעדאקטאר!

איך בין דא! איך וויל האבען דעם לעצטעןווארט! אזוי ווי אי אסאווסקי, אי מאנדעלבוים, האפען צו אונזער גרויסער שמחה פערשפראכען מעהר ניט צו דולדען קיין ספאדיק און לאזען אונז צו רוה מיט דער נאציאנאל ראדיקאלער שולע, וויל איך כאפען דעם טשאנס צו זיין דער לעצטער נאך זיי. און וואס איך וויל אייך זאגען איז אט וואס:

איך בין מיר א מענשיל וואס קען ניט פערליידען אז מען קריענט זיך און מען זידעלט זיך. איך גלייך בעסער אז — מען פאטש זיך. אבער, איך זעה ארויס פון זייערע בריוולעך אז אזוינע „העלדען“ זיינען זיי ניט און מיט קיין „פאמוניצע־גיסערייי“ וועלען זיי צו קיין טאלק ניט קומען, דערום וואלט איך וועלען מאכען צווישען זיי א פשרה, אזוי, אז די ציינ זאל זיין גאנץ און דער וואלף זאל זיין זאט: 1) אז „תלמוד תורה“ זאל בלייבען א טערקיש ווארט ווי געוועז, און „נאציאנאל ראדיקאלע שולע“ — א א י ד י ש.

2) ווען די שולע וועט פערטיג ווערען זאלען זיי זיך בייטען: אסאווסקי זאל נעהן זיך לערנען העברעאיש אין תלמוד תורה און מאנדעלבוים זאל נעהן זיך לערנען אידיש אין דער אידישער שולע.

3] זאל אסאווסקי ווערען אויס פרעזידענט אין שוהל און מאנדעלבוים — אויס מיטגליעד אין פעראיין „אידישע יונענד“.

4] אסאווסקי א ל י י ן זאל האבען דאס רעכט צו פערקויפען מאנדעלבוימען א שכל און מאנדעלבוים זאל האבען א רעכט איהם צו פערקויפען א טלית קטן.

איך האב אפילו נאך איינינע פונקטען, נאר ביז זיי וועלען ניט אנהויבען נאך אמאל אזא דעבאטע — וועל איך עס דערווייל האלטען בסוד.

האפענדיג אז איהר וועט צונויפרופען א מאס מיטינג פון אלע וויניפעגער גדולים, אום צו פארלעזען דיזע פשרה, פערבלייב איך אייער מיט אכטונג

ה ל ו י.

א גוטע געלעגענהייט.

דאס מענעדזשמענט פון די קווינס טהעאטער וויל פערדינגען די סטאר ביים טהעאטער פאר נעקסטע[illegible] מענערס ווערען אנגענומען [illegible] [illegible]ל. זיך ווענדען צו [illegible] [illegible]לקירק עוועניו.

אין די טהעאטערע.

אין די וואקער טהעאטער.

היינט און מארגען און שבת מאטיני וועט אויפגעפיהרט ווערען אין וואקער די קאמיקאל אפערא „ה. מ. ס. פינאפאר“, וועלכע איז געשפיעלט געווארען זעהר פיעל אין לאנדאן, נויארק שיקאגא און אנדערע גרויסע שטעדט. עס וועלען אין איהר אנטהייל נעהמען די הינע אפערא אמאטארען מעמבערס פון דער אירל גרעי מיוזיקאל קא. טרס. סי פי וואקער וועט אויסשטאטען דעם סטיידזש און אלעס איז גאראנטירט צו זיין פראכטפאל.

ראבערט ב. מאנטעל, דער אמעריקאנער גרעסטער טראגעדיסט וועט שפילען, אין די וואקער די גאנצע וואך פון מארטש 18, אין שעקספירס און אנדערע קלאסיקער: מאנטאג אב. — „יולים צעזאר“; דינסט. אב: — „האמלעט“; מיטוו. מאט. — „דער קויפמאן פון ווענעציע“; דאנערש. אב. — „קעניג ליר“; פרייטאג אב. — „יולים צעזאר“; שבת מאט. — „עז יו לייק'ט“; אין אב. „ריטשארד איל“. טיקעטס ווערען געארדערט פון היינטיגען פרייטאג.

אין אפריל 8, 9 און 10 וועט פארקומען אין די וואקער דער יעהרליכער מיוזיקאל פעסט מיט דער מיניאפאליס סימפאני, וועלכע פערשאפט יעדען בירגער און טהעאטער נעהער פיעל פערגעניגען און עהרע.

אין די וויניפעג טהעאטער.

נעקסטע וואך ווערט אין דער היים פון די פראמינענטע ארטיסטען — אין די וויניפעג טהעאטער — אויפגעפיהרט א שעהנע פיעסא מיט דעם נאמען „דהי פארטשון האנטער“.

דיא פראמינענטע שוישפיעלער וועלען אין דיזער פיעסא ציינען זייער טאלאנט, דען זיי האבען גוט צוגעפאסטע ראלען צו זייערע כאראקטערע.

אין אלגעמיין האבען די שוישפיעלער זעהר פילע גוטע פיעסען אויפגעפיהרט ביז יעצט און אזוי וועלען זיי אויך ווייטער אויפפיהרען די בעסטע פיעסען וואס עס זיינען פאראן אויף דער ענגלישער ביהנע.

די פאטראנייזער פון דעם וויניפעג טהעאטער וועלען אהן צווייפעל געניסען א פרעהליכען אבענד און גייסטיגען פערגעניגען ווען זיי וועלען נעקסטע וואך אנוועזענד זיין אין טהעאטער.

אין עמפרעס טהעאטער.

די פראגראם פאר נעקסטער וואך ווי די פראגראם פון די פאריגע וואכען וועט אהן צווייפעל זיין אן איבעררא־שונג פאר די פאטראנייזער פון דעם עמפרעס טהעאטער. שוין זייט לאנג אז דאס מענעדזשמענט שטרעבט צו אויפהאלטען דעם פרעסטיזש און גוטען נאמען פון דאס טהעאטער און דאס איינציגע וואס זי וועגדעט אן דערצו, איז צו געבען דעם פובליקום אן אבענד פון גייסטיגע פערגעניגען און צו ברענגען אין דעם עמפרעס טהעאטער די בעסטע ארטיסטען וואס געפינען זיך אויף דער וואדעוויל ביהנע.

לעזט אונזערע אדווערטייזמענטס און איהר וועט זיך איבערציינען אז דאס וואס מיר זאגען איז ריכטיג. אימער געבען מיר דאס בעסטע און דערפאר האבען מיר אזא ערפאלג אין אונזער טהעאטער.

C. CHALOFF.

קארנער קינג סט. און לאגאן עוו.

מיר האבען ערהאלטען 250 באיעס סוטס פון מ. האפמאן פון מאנטרעאל. דאס זיינען שעהנע סעמפעלס וואס מיר האבען געקויפט צו 50 סענט פאר'ן דאלאר סייזעס פון 3 יאהר ביז 14 יאהר. יעדער סוט איז פערפעקט און וועט פערקויפט ווערען פאר האלב פרייז לויט דער ווערטה. קומט פריהער פאר אויסצוקלייבען זיך דאס בעסטע.

ס. קאלאף.

פאטראנייזט אונזערע אדווער[illegible]

AMUSEMENTS.

The Walker CANADAS FINEST THEATRE

פהאן גערי 2520

פרייטאג און שבת און שבת מאטינע נילבערט און סאליוואן קאמיק אפערא

ה. מ. ס. פינפאר

אב. $1.50 — 25 ס. מאט. $1—25 ס.

די גאנצע נעקסטע וואך מאטינע מיטוואך און שבת אמעריקא'ס בעריהמסטער טראגעדיסט

מר. ראבערט ב. מאנטעל

מאנטאג אבענד	יולים צעזאר
דינסטאג אבענד	האמלעט
מיט. מאט.	קויפמאן פון ווענעצי
מיטוואך אבענד	ריטשעליו
דאנערשטאג אבענד	קעניג ליר
פרייטאג אבענד	יולים צעזאר
שבת מאטינע	עז יו לייק איט
שבת אבענד	ריטשארד 3

מייל ארדערס ווערען שוין אנגענומען. אב. באקס $2, גראונד פלאאר $2 און 1.50, באלקאני סוירקעל $1 און 75 ס. באלקאני 50 ס. מאט. באקס $1.50, גרענד פלאאר $1.50 און $1, באלקאני סוירקל 75 סענט, באלקאני 50 סענט.

WINNIPEG

די היים פון די פראמינענטע ארטיסטען

היינט און מארגען:

דהי מעלטינג פאט

פון ישראל זאנגוויל.

נעקסטע וואך:

„די פארטשון האנטער“.

אב. 15 ביז 50 סענט.

מאט. מאנ., דינסטאג, דאנ. און שבת בעסטע סיטס 25 סענט.

Empress PORTAGE AVE EAST DIRECTION SULLIVAN & CONSIDINE

פון מאנטאג, 18טען מארטש 3 פארשטעלונגען טעגליך — 3 אוהר, 8 אוהר און 9.30

מר. און מרס. פרעדריך וואלקער פון דער ראיאל אונגארן ארקעסטער.

ראאש ענד מעקגורדי אין קונציגע דענס.

דהי פאר ריטשארדיני טרופע אין פערשידענע אטלעטיקס.

האלמעס און ריליי אין גאנץ נייע שעהנע סאנגס.

לאוטאן דער קונציגער דזשאגלער.

פרעמינג און קאמפאני אין א פארס „בעק טו באסטאן“.

מאווינג בילדער. מארשאל'ס פראכטפאלער ארקעסטער.

אבענד: 10, 20, 25 און 35 סענט. מאטינע: 10, 15 און 25 סענט.

ROYAL THEATRE

הויכע קלאס בילדער און נייעסטע סאנגס פראגראם געביטען 3 מאל א וואך

ELITE THEATRE

קאר. פארטיידזש און סמיטה הויכע קלאס בילדער. (2621

פראגראם געביטען 3 מאל א וואך.

איבעראשענדעס

סעמועל לאוב אמשר"ם אייזיקאוויטש

דער בעראוסטער אייזיקאוויטש רעסטאראנט וועלכער רופט זיך אונטער דעם נאמען

יוראפען קאמערשל רעסטאראנט

איז איבערגענאנגען אונטער א נייע מענעדזשמענט וואו פרישע, געזונדע און בעכטע מאכלים ווערען סערווירט ספעציעל מאכען מיר בעקאנט רייזענדע, דאס זיי קענען קריגען צו יעדער צייט בעקוועמע, ליכטיגע צימערען פאר א גאנץ בילינען פרייז.

מיט אכטונג סעמועל לאוב

34 Martha St. Phone Main 4750

א פרעהליכער פסח. עטוואס איבעראשענדעס פאר וויניפעג.

גרייט זיך אלע אידען צום גרויסען

נאציאנאלען קאסטיומען באל

וועלכער וועט שטאטפינדען

שבת אבענד דעם 6טען אפריל, חול המועד פסח

אין מיניוקס האל, דאפרין עוועניו.

א פאאר ווערטער וועגען דיעזען אריגינעלען עכט אידישען באל: נור אין עטליכע גרויסע אידישע צענטערען איז אזא באל ארראנזשירט געווארען, ווייל עס איז פערבונדען מיט זעהר פיעל ארבייט. דער פעראיין „אידישע יונענד“ אלס נאציאנאלער אינסטיטוט האט זיך אונטערגענומען דורכצופיהרען דיעזען באל. דער אינטערעס וועט בעשטעהן אין פאלגענדעס: פערשידענע אידישע קאסטיומען פון דער פערגאנגענהייט, סימבאלישע און אויך מאסקען פון אידישע שרייבער, דענקער און קינסטלער. פאר די בעסטע נאציאנאלע קאסטיומען וועלען צוטהיילט ווערען פרייזען אין דעם ווערטה פון הונדערט דאלאר.

טיקעטס: סינגעל 50 סענט. קאפעל 75 סענט.

וועגען אינפארמאציאנען וועגען קאסטיומען און מאסקען זיך ווענדען צו ט. נעללער, 405 אלפרעד עוועניו ביז 5טען אפריל. טיקעטס צו בעקומען אין פיפעלס בוק סטאר און ביי אלע חברים פון פעראיין „אידישע יונענד“.

די אידישע געשיכטע פון וויניפעג

אין דיעזען נומער „קענעדער איד“ קען מען אנפאנגען צו לעזען די זעהר וויכטיגע סעריע ארטיקלען געשריבען פון ה' א. אסאווסקי אונטער'ן נאמען „די אידישע געשיכטע פון וויניפעג“.

אין דיעזער [illegible] ה' אסאווסקי איבערגעבען אלע [illegible] און וויכטיגע פאקטען [illegible] לעבען פון די אידען אין וויניפעג, זייט זיי האבען אהער אימיגרירט ביז היינטיגען טאג.

יעדער פון אונזערע לעזער איז אהן צווייפעל פעראינטערעסירט צו וויסען ווי אזוי עס האט זיך אין וויניפעג ענטוויקעלט א אידישע געמיינדע. די ניי אנגעקומענע ווידער, זיינען פעראינטערעסירט צו וויסען וואס עס איז פארגעקומען אידער זיי זיינען אהער אנגעקומען. פאר זיי וועט די סעריע ארטיקלען זיין א פרעהליכע ערשיינונג.

זאל קיינער ניט פערפעהלען צו לעזען די סעריע און אויך דערפון בעקאנט מאכען זיינע פריינד.

ב. מיללער י. הורוויטש

פיפעלס בוק סטאר

824 מיין סטריט פהאן סט. דזשא 143[illegible]

די ערשטע און גרעסטע אידישע בוך סטאר אין [illegible] און פראווינץ, וואו איהר קענט בעקומען שטענדיג אין צ[illegible] סען אויסוואהל פון אידישע ביכער, ספרים, העברע[illegible] טהאדען, אויך מעטהאדען פאר ערלערנען פאלשטענדיג די ענגלישע שפראך אהן דער הילף פון א לעהרער. אויך אלע אידישע צייטונגען, זשורנאלען און פעריאדישע שריפטען.

אויך האבען מיר נור וואס ערהאלטען א סטאק

הגדות

מיט ענגלישער איבערזעצונג און אילוסטריט פון די [illegible] קענער אין דיעזען פאך און ווערען פערקויפט ביי א[illegible] ביליגסטע פרי[illegible]

בריעף.

א נעדיכטער טונקעלער נעבעל פילט אן דאס צימער און אין דער דונקעלהייט טהיילט זיך אויס א העלער פלעק — דאס פענסטער. קענען איבער שטעהט א בעטעל, וואו עס ליעגט א יונגערמאן א יאהר 25 און ווארפט זיך אנרוהיג פון איין זייט אויף'ן אנדערן.

דער זייגער שלאגט צוויי.

עפעס בעזונדערעס שווארץ און שרעקליך איז די דאזיגע נאכט. עס שלאפט זיך ניט.

שוין איבער דריי שעה ווי ער מאטערט זיך מיט אלע כחות איינצושלאפען, נור אומזיסט. ער האט שוין אויסגעפרובט אלע מיטלען וועלכע ער האט נור געוואוסט: געפרובט קוקען אין איין פינטעל, געצעהלט פיז טויזענד, אבער עס העלפט ניט. שטעהט ער אויף פון געלעגער, טהוט זיך אן ניט גערן און פויל און לאזט זיך שפאציערען מיט לאנגזאמע טריט איבער'ן צימער. „אה, ניט גוט צו לעבען אזוי אויף דער וועלט. מען דארף זיך ניט אבזונדערען פון מענשען, אנטלויפען פון זיי, ניט גוט צו זיין אליין. און פארוואס וואהנט ער דען אליין אין א צימער? צי דען וואלט דא ניט געקענט שטעהן נאך א בעטעל? דוכט זיך פאראן גענוג פלאץ".

ער זעצט זיך ביים טיש, לעגט זיך אן אויף'ן ווענטעל פון שטוהל און קוקט שטום אויף'ן וואנד, א קליין בילדעל הענגט דארטען: א מוטער זויגט א קינד. שוין דריי יאהר זעהט ער עס אלע טאג. א מערקווירדיג בילד! דאס קינד שיינט צו זיין אזוי גליקליך, אזוי לוסטיג קוקען זיינע אויגעלעך; אלץ, אפילו זיין קליידעלע לאכט און פרעהט זיך. „ס'איז גוט צו זיין א קינד. פון קיין זאך זארגט עס ניט, קימערט זיך ניט, האט א מוטער וואס ליעבט איהם, טראכט וועגען איהם שטענדיג און פיהלט זיין מינדסטען וואונש".

א לאנגע צייט זיצט ער פערטראכט, שטום קוקענדיג אויף'ן וואנד. דערנאך נעהמט ער ארויס פון טיש קעסטעל א בויגען פאפיער און שרייבט:

„ליעבע מוטער! דו ביסט געוויס
„בייז אויף מיר וואס איך האב דיר
„אזוי לאנג ניט געשריבען. איך בין
„זיכער, דו וועסט עס מיר מוחל זיין,
„דו ביזט דאך מיין מוטער. איך גע-
„דענק קליינערהייד האסטו מיר דאך
„אזוי ליעב געהאט, „מיין איין און
„איינציגער", פלעגסטו מיך רופען.
„איך געדענק דיין אויסזעהען, ווען
„מיר האבען זיך געזעגענט, דו ביזט
„געווען אזוי אומעטיג און אויף די
„אויגען האבען געלויכטען טרעהרען.
„טהייערע מאמע! מיר לעבט זיך
„דא זעהר אומעטיג. איך בענק זעהר
„נאך דיר און בעדויער וואס איך בין
„אוועקגעפאהרען פון דער היים.
„שרייב מיר, וואס מאכסטו, טהייע-
„רע מאמע, צי געדענקסטו מיך נאך?
דיין זוהן שמואל".

אוועקגעלעגט דאס פאפיער אויף א ווינקעל פון טיש, האט ער זיך ווידער פערטראכט. ס'איז אומגליקליך אזוי ווייטער צו לעבען. יא, ס'איז ווירקליך אומגליקליך. דאס איז אויך אונאטירליך. „דער מענש איז א געזעלשאפטליך וועזען". יא, ערגעץ אין א בוך האט ער עס געזעהען. דוכט זיך, אין א פיזיאלאגישען לעהר בוך. יא, דאס איז אמת, א מענש מוז לעבען אין געזעלשאפט, מוז האבען בעקאנטע פריינד. און ער האט ניט קיין פריינד. קיינעם, קיינעם ניט. וואס זשע זאל ער אבער טהאן, אז ער האט ניט ליעב קיין געזעלשאפט! ווען אלע לאכען הויך, פרייען, רעדען, שרייען, פרעהען זיך — פעטקלעמט איהם דאס הארץ און ער פילט זיך דאמאלסט אזוי אומגליקליך, אזוי עלענד, איינזאם. גוט, פריי און רוהיג פיהלט ער זיך נור ביי זיך אין צימער, ווען ער איז אליין. אפילו אין טהעאטער נעהט ער ניט צוליעב דעם. ער ליידט ניט דעם טומעל, דעם גערודער. אין צימער ביי איהם איז שטיל, רוהיג און בעקוועם. קיינער שטערט איהם ניט אין זיינע געדאנקען. נור יעצט איז עפעס צו שטיל. עפעס מאדנע איז די דאזיגע שטילקייט. אזא טויטע פערגליווערטקייט הערשט אין צימער און דאך רוישט עפעס אזוי מאדנע אין די אויערן: זש-זש-זש.... גלייך ווי די שטילקייט וואלט גערעדט. און פאר וואס איז עפעס היינט אזא שווארצער טרויער אויסגעגאסען אויף'ן הימעל, פאר וואס איז די נאכט אזוי אומעטיג?

מיעד פון ארומגעהן הין און צוריק איבער'ן צימער, זעצט ער זיך אוועק ביים טיש. דער זייגער שלאגט דריי. „א, גאט מיינער, ווען זשע וועט זיך שוין אמאל ענדיגען די דאזיגע נאכט!

ער נעהמט ארויס פון טיש קעסטעל פערשיעדענע אנזיכטס קארטען, וואס ער קויפט פון צייט צו צייט, לעגט זיי אוועק אויף'ן טיש און נעהמט זיי איינציגווייז בעטראכטען. יעדער קארטיל נעהמט ער עטליכע מאל אין האנד און לעגט עס ווידער אוועק. עטליכע מאל בעטראכט ער אזוי די קארטען און לעגט זיי אוועק אויף'ן פריהערדיגען ארט. מיט די אויגען זוכט ער אויף'ן טיש וואס עס איז, ער זאל זיך דערמיט קענען פערנעהמען. ער נעהמט ביכער און בלעטערט זיי. אין די אויערן הערט אלץ ניט אויף צו זשומען און עפעס א שווערער און אומעטיגער געפיהל רייסט זיך אריין פון דרויסען אין צימער אריין, צו איהם. משמעות, אז דאס איז דאס הארץ פון דער נאכט צו פלאצט געווארען פון אומעט און בענקשאפט און דער טרויער וואס איז געלעגען בעגראבען טיעף אינווענינג, האט זיך אויסגעגאסען אויף דער גאנצער וועלט און א טהייל פון דיעזען טרויער האט זיך איבערגעגעבען אויף איהם און פרעסט זיין הארץ.

נעהמט ער ווידער א בויגען פאפיר און שרייבט ווייטער:

„ליעבער פריינד! דו ביזט יעצט
„ווייט, ווייט פון מיר. ביי אייך איז
„דארטען איצט העלער טאג, ס'איז
„ליכטיג און פרעהליך. ווי איך בע-
„דויער וואס איך בין דאמאלסט ניט
„געפאהרען צוזאמען מיט דיר. עס
„לעבט זיך דא ניט איבעריג היימליך.
„ס'איז ניטא קיין אינטערעסאנטע
„בעקאנטע און איך לעב זעהר איינ-
„זאם. שרייב מיר, וואס מאכסטו
„עפעס, ווי געהט עס דיר דארטען
„אינ'ם נייעם לאנד און ווי פיהלסטו
„זיך? שרייב מיר, איך בעט דיך,
„האסט מיך דען שוין אין גאנצען
„פערגעסען? זיי געזונד.
דיין שמואל".

ערגעץ פון ווייט האט זיך געהערט א הארטעס און טרויעריגעס קלינגען. דער שטאדט זייגער האט געשלאגען פינף. נאך דריי שעה צו טאג. אין הארצען נאגט און זויגט ווי א ווארים. פון מינוט צו מינוט ווערט אלץ שווערער און עס בעהערשט איהר אן אונבעוואוסטעס, דונקעלעס בענקשאפט געפיהל. אכט א זייגער געהט ער צו דער ארבייט. ווען זשע וועט שוין אמאל טאג ווערען!

אבער דאך וועט אמאל ווערען טאג. נאך אזא שלאפלאזע נאכט וועט איהם זיין שווער צו שטעהן אויף די פיס, אין קאפ וועט זיך טומלען און ער וועט ניט זיין אין שטאנד צו ארבייטען, דאך איז די ארבייט זיין איינציגע טרייסט.

דאס אייזערנע געצייג שווייגט. פרעגט ניט, טרייסט ניט, אבער דאס שווייגען איז די בעסטע טרייסט. אמאל וועט דאס געצייג וואהרשיינליך אריינפאלען אין אנדערע הענט. ער וועט שוואכער, עלטער ווערען — וויפיעל מישטיינס געזאגט, קען ארבייטען א מענש?

אין דער לעצטער צייט שפירט ער אלץ אפטער און אפטער אז דער קאפ טהוט וועה, די געדאנקען פלאנטערען זיך. ניט גוט, ניט גוט אז א מענש איז שטענדיג אליין, עס קומען צו איהם אזעלכע מאדנע מחשבות און לאזען איהם ניט שלאפען. מארגען בייטאג וועט ער דענקען דעריבער. ער מוז עפעס געפינען אן אויסוועג — אין דער פריה וועט ער א מיעדער קוים זיך דערשלעפען אין פאבריק אריין. דאס פנים וועט זיין בלאס און די אויגען — אזעלכע רויטע. די ארבייטער וועלען באלד בעמערקען אז ער איז ניט געשלאפען די נאכט און וועלען קוקען אויף איהם מיט אזעלכע ווייכע, מיטפיהלענדע בליקען. ס'איז פאראן אין זיי אזוי פ'על גוטעס, טיעפעס און בעדויערענדעס — מארגען וועט ער בעטראכטען וואס ער האט צוטהאן.

מיט ביידע הענט האט ער פערשטעלט זיין פנים און צונויפגעפרעסט זיין שטערען. אזוי איז ער געזעסען א לענגערע צייט און האט וועגען קיין שום זאך ניט געטראכט. די נאכט בענקשאפט האט איהם ארומגענומען, דורכגעדרונגען זיין גאנצען קערפער און אנגעפיהלט מיט אן אונבעוואוסטען פערלאנג. און שווערער ווי אלע מאל איז איהם איצט געווען צו זיין אין צימער. ס'האט זיך אזוי געוואלט זעהן עמיצען, רעדען מיט א נאהענטען, ליעבען מענשען. — — —

מעכאניש האט ער א דריטען מאל גענומען די פעדער אין האנד און געשריבען:

„טהייערע מיינע! ווי שטארק איך
„בענק נאך דיר, נאך דעם טיעפען
„בליק פון דיינע שעהנע אויגען. מיין
„גאנצעס וועזען, מיין גאנצע נשמה
„איז אנגעפילט מיט ליעבע צו דיר,
„מיין טהייערע. איך וואלט אזוי ווע-
„לען יעצט זיין נעבען דיר. איך וואלט
„אוועקגעגעבען אלץ אין דער וועלט,
„בלויז דערפאר, איך זאל דיך יעצט
„קענען זעהן, מיין ליעבע. אזוי לאנג
„פון דיר קיין בריעף ניט ערהאלטען.
„דו האסט געוויס קיין צייט ניט,
„ביזט פערנומען. אבער דו ליעבסט
„דאך דעם עלענדען שמואל ווי פרי-
„הער. ניט אמת?
„איך קוש דיר צעהנדליגע מאל.
דיין שמואל".

דער זייגער האט געשלאגען זיבען. אין צימער איז געווארען העלער, כאטש ס'איז נאך אלץ געווען פינסטער. עפעס ווי פרייער און רוהיגער איז געווארען — ס'איז פערשוואונדען דער טיעפער אומעט. דער טאג האט זיך שוין געלאזט שטארק פיהלען. ער האט צוגעשטעלט טהע אויף זיין קאך מאשינקע, פערדעקט דאס בעט און זיך ארומגעוואשען. דערנאך האט ער גענומען די דריי בריעף וואס ער האט אנגעשריבען אין פערלויף פון דער נאכט און צוריסען זיי אויף שטיקלעך.

פאר וואס ער האט די בריעף צוריסען?

ער האט ניט געהאט ניט קיין מוטער, ניט קיין פריינד, ניט קיין געליעבטע. ער איז געווען עלענד און איינזאם אויף דער וועלט...

באריס באריסאוויטש.

אויספערקויף.

ז. פראסאוו מאכט בעקאנט אז ווער עס וויל האבען פערשיעדענע איסטעשע ליטעראטור, „אלטווארג", דראמאס, סאנגס, פאלקס ליעדער, דיקשיאנערים, זאלען קומען צו מיר אהיים אין 436 מעגנוס עוועניו, וועל איך אייך מיט פערגעניגען פערקויפען. אויף יעדער ביכעל וואס איהר קויפט ביי מיר, גיב איך פריי א „צובראכענע שיף".

א.מ. מאנדעלבוים

פרינציפאל

פון „וויניפעג היברו סקוהל" גיט לעסאנס אין העברעאיש, אידישע געשיכטע און קאמפאזישאן. אדרעס

405 אלפרעד עוועניו

פהאן סט. דזשאן 1305

SYNOPSIS OF CANADIAN NORTH-WEST LAND REGULATIONS.

Any person who is the sole head of a family or any male over 18 years old, may homestead a quarter section of available Dominion lands in Manitoba, Saskatchewan or Alberta. The applicant must appear in person at the Dominion lands agency or sub-agency for the district. Entry by proxy may be made at any agency under certain conditions, by father, mother, son, daughter, brother or sister of intending homesteader.

Duties—Six months residence upon and cultivation of the land in each of three years. A homesteader may live within nine miles of his homestead on a farm of at least 80 acres, solely owned and occupied by him or his father, mother, son, daughter, brother or sister.

In certain districts, a homesteader in good standing may pre-empt a quarter section alongside his homestead. Price $3 per acre. Duties—Must reside six months in each of six years from date of homestead entry, including the time required to earn homestead patent, and cultivate fifty acres extra.

A homesteader who has exhausted his homestead right and cannot obtain a pre-emption, may take a purchased homestead in certain districts. Price $3 per acre. Duties—Must reside six months in each of three years, cultivate 50 acres and erect a house worth $300.

Coal—Coal mining rights may be leased for a period of 21 years, renewable at an annual rental of $1 per acre; not more than 2,500 acres shall be leased to one individual or company. A royalty at the rate of five cents per ton shall be collected on all merchantable coal mined.

W. W. CORY.
Deputy Minister of the Interior.

N.B.—Unauthorized publication of this advertisement will not be paid for.

PROFESSIONAL COLUMN

ס. הארט גרין פון
CHAPMAN & GREEN
אדוואקאטען און נאטאריוס
אין 1010 מעק'ארטהור פילדינג
קאר. מיין און פארטיידזש. עוו.
Phone Main 7370

R. A. W. Magnussen, M. A.
רעכטספערטיידינער, אדוואקאט א.ז.וו.
925 מיין סטריט וויניפעג
אפען פון 1-2 און 5-6 אוהר נ.ט. אדער
אויף בעשטעלונגען צו יעדער צייט.

Dr. G. KALICHMAN
אידישער דאקטאר דיפלאמירט אין רוסלאנד, דייטשלאנד און קאנאדא. ספעציאליסט אין הויט און געשלעכטס קראנקהייטען, אקושאר און אויך קינדער קראנקהייטען. אפיס שטונדען: 9—11, 1—4, 6—9
453 Selkirk Ave. Phone St.-John 1772

99 פוס אויף קאר. סאלטער און קאלעדזש צו $35,00 פער פוס.
¼ קעש, באלאנס — 1, 2 און 3 יאהר,
ALFRED JACKSON
Suite 3, 522 Main Street
5220] Phone Garry 3076

דר. א. בערקאוויטש
נעהמט אויף קראנקע ביי זיך צו הויז
פון 1 ביז 3 אוהר נאכמיטאג און
פון 6 ביז 8 אוהר אבענד
Dr. A. BERCOVICH
360 Selkirk Ave. Phone St.-John 1652

DR. C. S. SMYTH OF CHIROPODY
גיט מאמענטאלע הילף פאר היהנער אויגען, באראדיוועקס און אלערליי פיס קראנקהייטען. אפיס שטונדען פון 9 אוהר פריה ביז 6 אוהר אבענד טעגליך. שבת פון 9 אוהר פריה ביז 8 אוהר אבענד.
Suite 2, Srobart Block 290 Portage Avenue
Phone Main 1738

D. ABRAMOVICH
ארכיטעקטאר
און סופעראינטענדענט
505 מעקינטייער בלאק פהאן מ. 1978

OCCIDENTAL HOTEL
ד. און נ. ריפשטיין, פראפס.
קארנער מיין סטריט און לאגאן עוועניו
איינציגער אידישער האטעל אין וויניפעג
ערשטע קלאסע רומס, אפ-טו-דייט מאהלצייטען.

בעקאנטמאכונג.
אין מיין סטאר קריגט איהר די בעסטע געטרענקע צו די מעסיגסטע פרייזען.
DOMINION LIQUOR HOUSE
א. לעכטציער, פראפ.
613 מיין סטריט פהאן מיין 2170

The Modern Laundry & Dye Works Co., Ltd.
עקספערט וואשערס, קלינערס פארבערס
309-315 הארגרייוו סט.
לאנדרי פהאנס מיין 2300 און 2301
קלינינג און פארבער פהאן מיין 1457

The Empress Laundry Co.
ווילט איהר זיין פאלקאם צופרידענגעשטעלט? טעלעפאנירט און מיר שיקען גלייך נאך אייער באנדעל, ערשטע קלאסע מאשינערי.
74-76 אייקינס פהאן סט.-דזשאן 300

JOS. COHEN BAGGAGE TRANSFER
51 טשארלס סט.
גאראנטירט די בעסטע בעהאנדלונג אין מאווינג דזשאפס און באגאזש טראנספערן. גיט אונז א טרייעל.
5223]

The McKinley Transfer Co.
קאר. קינג און רופערט
אפיס פהאן גערריי 2560 און גערריי 2508
פיאנא מאווינג ספעשיל.
מעביל און באגאזש טראנספערס.
22)

א. סילבער
בלעכער, מאכט אלערליי פארניסים
רופינגס, סילינגס א. ד. ג.
72 דערבי סט. פהאן סט.-דזשאן 775

קליידער מאכען מענשען!
ווען איהר ווילט מאכען אייערע מלבושים, זיי זאלען פאסען און פיטען גוט, דאן מאכט אייערע קליידער ביי אייער אלט בעקאנטען
L. BOOKE
262 עלים אווע. פהאן מיין 7926

פערלאנגט
בוקוואלד'ס ברויט
די בעסטע און ריינסטע, געמאכט אונטער די סאניטאריום לאוס. יעדער איז וועלקאמען צו בעזוכען די בעקער שאפ.
123 Salter Street
Phone St.-John 1655

אוצר ישראל

העברעאישע ענציקלאפעדיע אין 10 בענדער

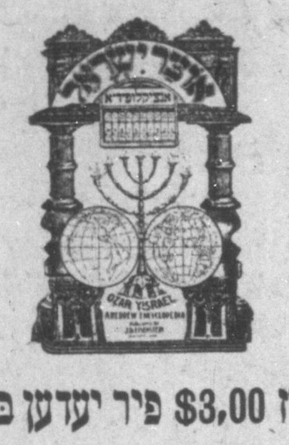

פרייז $3,00 פיר יעדען באנד
דער זעקסטער באנד נור וואס ערשיענען.

עס איז איבעריג צו זאגען אז דער „אוצר ישראל" איז כשמו כן הוא — דאס איז א וואהרער אוצר און דארף זיך געפינען אין יעדע אידישע אינטעליגענטע הויז.

ווער עס קען ניט צאהלען מיט אמאל פאר אלע זעקס בענדער, זאל זיך ווענדען צום ארויסגעבער

J. D. Eisenstein
165 East Broadway
New York, U.S.A.

דריוורי'ס
רייזזאור
לאגער
די בעסטע אין מארקעט
געמאכט פיי די בעוואוסטע
Golden Key Brand Aerated
Waters Ale and Stout
Winnipeg, Man.

א זינגער מאשין
אויף לייכטע אויסצאהלונגען און גאראנטירט צופרידענהייט קענט איהר קריגען דורך דעם אגענט פון זינגער מאשינעס
י. פראסאוו, 435 פריטשארד
פהאן סט. דזשאהן 1349

יונגערמאן, לערענט די בארבער טרייד. בלויז א פאאר וואכען נעהמט עס אויסצולערנען זיך אונטער דער מאלער סיסטעם. הויבט אן יעצט און איהר וועט זיך ערלערנען צום ביזנעס סיזאן. מיר האבען געגעבען מעהר ווי 150 ערשטע קלאס שטעלעס צו אונזערע לעהר מענשען לעצטען יאהר. קומט און זעהט קענעדא'ס גרעסטע און פיינסטע בארבער שאפ. זעהט אונזער פראכטפאל שעהנעם קאטאלאג אין 32 זייטען.
MOLER BARBER COLLEGE
פאסיפיק עוו. און קינג סט. וויניפעג

האלסייל גראסערי
ווידמאן בראס.
244—246 דזשארוויס עוועניו.
די ערשטע און איינציגע אידישע האלסייל גראסערי אין וועסטערן קענעדא. אלערליי היימישע און אימפארטירטע סחורה. ארדערס אטענדעט ביי מייל א. ער ביי פהאן סט.-דזשאן 660 — 661

ל. סגל סיין פיינטער
האט געמופט אין
825 מיין סטריט
סיינס אין פערשיעדענע שפראכען, פיינטינג און דעקארייטינג.

זארגט פאר'ן אידישען אימיגראנט!
דאס איז א חוב אויף יעדען וויניפעגער אידען און דיעזען חוב האט אויף זיך גענומען דער נייער וויכטיגער פעראיין „היברו אימיגריישאן פראגרעסיוו סאסייעטי" (לעזט איינצעלהייטען אויף 1טער פיידזש) יעדער איד דארף בעלאנגען צו אזא פעראיין, וועלכער וועט ניט דערלאזען אז אימיגראנטען זאלען צוריקגעשיקט ווערען.
מען קען זיך אויך ווענדען צום פרעז.
I. LUDVIG, 570 Pritchard
צום טרעזשורער א. נאזמאן 658 באראוס עוו. און צו דער פאלגענדער קאמיטע: דזש. קאוועסקי 516 מעגנוס; מ. פאראניסקי 506 מעגנוס און צום סעקר. מר. מ. שרייבער 890 מיין סט. צו ה. לודוויג און מ. וואסערמאן.

מצה 5 סענט א פונט.
לייכטער 3, 4 און 5 רעהריגע.
ב. טשערניאק 262 סעלקירק עוו.

סטייטסער מצה פון שיקאגא.
ביי מר. יוסף איידעלמאן שו"ב, 42 דערבי סטריט און אין 51½ דערבי סט. וועט זיין צו פערקויפען סיי ריטייל און סיי האלסייל גוטע, כשר'ע מצה צו די בילינגסטע פרייזען. די מצה איז שוין בעקאנט צו די היגע אידען.

בעקאנטמאכונג צו אלע מיינע קאסטימער.
אזוי ווי פאר די לעצטע עטליכע יאהר אזוי אויך היינטיגס יאהר וועל איך פרענגען גוטע, כשר'ע מצות פון די סטייטס (פון שיקאגא און סינסינעטא) צו די בילינגסטע פרייזען.
מיט אכטונג מ. קאוואלסאן
560 סעלקירק עוועניו, וויניפעג.

J. ROSENTHAL & CO.
געבען איבער א דזשענעראל סטאק פון גראסערים, קלאטהס, בוטס און שוהס אין בעטרעף פון $2.500. מיר געבען איבער דיא וואארע מיט א דאבל סטאר און א וואהנונג אפסטערז, קארנער מעקרעגאר און מאניטאבא עוו. זיך ווענדען אין 199 פרינצעס סטריט.

BUSTER BROWN CLOTHING CO.
Brofstein & Clark, Props.
מאנופעקטשורערס פון האלסייל קלאדינג פון די בילונגסטע צו די בעסטע. ספעשיליסטס פון יוטס, באיס און קינדער פיין קלאדינג און מענער פענטס. דזשאפערס, האלסיילערס, רייטיילערס און פעדלערס וועלען מאכען געלד.
895 Main Street.

בוק־קיפער
וויל האבען שטונדען ארבייט.
האט א דיפלאם.
42
D. Genoff, 605 Pritchard Ave

עס ווערט אנגענומען דאס אבאנעמענט אויף דאס איינציגע העברעאישע אילוסטרירטע וואכענבלאט פאר קינדער
„הפרחים".
5טער יאהרגאנג.
רעדאקטאר ראבינער י. ב. לבנר
פיערטעל יעהרליך — 1 ר. 40 ק.
אדרעס:
LUGANSK, RUSSIE
"HAPROCHIM".

וואס טויג אייך א דאקטאר?
איהר דארפט א שוסטער, וויל אייערע שיך זיינען אלט און קראנק. איך קאן זיי מאכען געזונד און [illegible] איך מאך פון אלט ניי, פון קרום גלייך. אלע ארבייטער, [illegible] פרייזען און [illegible] ... R. Miller

פאטראניזיט אונזערע אדווערט.

THE CANADIAN ISRAELITE
DER CANADER YID.
The only Jewish Weekly in the Dominion of Canada.
CANADIAN ISRAELITE PUBLISHING COMPANY.
B. Goldstein, Editor. Mark M. J. Mitchell, M'ging Director.
823 Main Street Phone St.-John 1454 Winnipeg, Man.
Subscription: 1 Year $1.00, 6 Months 60c.
וויניפעג, דאנערשטאג, כ"ה אדר, תרע"ב.

דער אנטיסעמיטיזם אין קענעדא.

אין דער נאטור טרעפט נית זעלטען, אז — לאמיר זאגען — א רוהיג שטיל וואסער זאל פלוצים אנהויבען צו קאכען און זידען, אדער אז א בארג וואס איז זיך געשטאנען רוהיג און שטיל זאל פלוצים אנהויבען שיסען מיט פייער און אומברענגען הונדערטע נפשות.

עס פערשטעהט זיך, אז פארשער און געלעהרטע וועלען אייך נית זאגען אז דאס איז א נאטס זאך. געלעהרטע וועלען אייך בעווייזען אז אזוי האט עס בעדארפט זיין, אז דאס איז נית געקומען גלאט פון זיך אהן שום סבות.

אזוי איז עס מיט נאטור זאכען, וועלכע זיינען פאר'ן פשוט'ן מענשענס אויג אן אויסערגעוועהנליכעס, אן אצבע אלקים. און אזוי טרעפט עס אויך נית איינמאל אין לעבען מיט אונז זעלבסט.

אט האט זיך די אויבערפלעכע פון אונזער נייער ,היים', קענעדא, בעוועגט אזוי געוועהנליך, אזוי רוהיג און שטיל. אלעס איז זיך געגאנגען, דוכט זיך, לפי דרך הטבע, גוט און רעגעלמעסיג. מיר האבען געדרונגען אז אלעס איז רוהיג, אז אנדערש וועט עס שוין אפשר נית זיין.

מיר זיינען געזעסען איש תחת מסחרו, יעדער מיט זיין ביזנעס און געמיינט אז מיר זיינען דא געזיכערט פון שונאים, פון אנטיסעמיטען, פון אידען פרעסער. מיר האבען געדענקט אז אין קענעדא וועט עס קיינמאל נית קומען צו אפענעם אנטיסעמיטיזם, צו יודענהאס. און ווען אימיצער האט געפרובט זאגען אז מיט דער וואוקס פון אידען אין קענעדא, וועט אויך וואקסען דער אנטיסעמיטיזם, האט מען אבגעלאכט, אפגע'חוזק'ט. מען איז געווען זיכער אז דאס וואסער איז שטיל, אז דער בארג וועט קיינמאל נית בושעווען.

אם ענדע אבער זעהען מיר אז נאך איידער מיר האבען אוספייעט אויסצוואוקסען דא, נאך איידער מיר האבען צייט געהאט צו ווערען אזוי פיעל, אז מיר זאלען זיך ווארפען אין די אויגען — און שוין ווייזט זיך דא דער אנטיסעמיטיזם ארויס מיט זיין גאנצען אבשייליכען געשטאלט און שוין שטשירעט דער יודענהאס מיט זיינע שארפע, גיפטיגע ציינדלעך.

מיר וועלען דא נית ריידען פון די פאקטען וועלכע זיינען איבעראל און אלעמען בעוואוסט; מיר וועלען נית ריידען פון די פלענער פון די קענעדיש' קאטוילישע שווארצע קאפאטניקעס; — נית פון דעם קווינס קאלעדזש ביל; נית פון די אנדערע אנטיסעמיטישע פראבעס. דיעזע זיינען מעהר אדער וועניגער בעוואוסט אלעמען, דען זיי מוזען דאך סוף כל סוף געארבייט ווערען, אדער ארויסגעטראגען ווערען אויף דער ליכטיגער וועלט, מען קען זיך מיט זיי נית בעהאלטען, מען מוז זיי ווייזען די שיין און דאדורך ווערען זיי בעוואוסט.

עס איז אבער נית אלעמען בעקאנט אז אין דער קענעדער פרעסע איז פלוצים געווארען אן עפידעמיע צו אויסלאכען פון אידען. די לעצטע צייט זיינען פיעלע קענעדישע וואכענבלעטער און מאנאטליכע זשורנאלען פול מיט ,קאהען' ,דהי סטאר קיפער', ,דהי ליזי אסתר' א. ד. ג. מעשה'לעך אונטער וועלכע עס שרייבט זיך קיינער נית אונטער און אין וועלכע מען שטעלט פאר די אידען אזוי אומגעלומפערט, אזוי פאלש און אין אזעלכע שווארצע פארבען, אז עס איז איינפאך צו שטוינען דאס מענשען מיט עטוואס אינטעליגענץ אויף פעהיג אנצושרייבען א סקיצע, אפילו אן אונדרוקבארע סקיצע, זאלען אזוי אונפערשעהמט בלאפען זייערע לעזער.

אונזערע וועסטערן וואכענבלעטער און מאנאט שריפטען זיינען ליידער אויך נית ריין פון אזא אונפערשעמטהייט. די טעגליכע צייטונגען האבען נאך דערצו קיין מוטה נית, אבער דער בארג האט שוין אנגעהויבען ווייזען רויך, דאס וואסער הויבט שוין אן צו רוישען... רוהיג זיין און זיך בהרחבה יעצט גלעטען דאס בייכעל וואלט געווען דאס גרעסטע נארישקייט אויב נית אן עולה געלעהרטע, מבינים און וויסענשאפטס מענער וועלען אזעלכע זאכען נית ערקלעהרען אלס אויסערגעוועהנליכע. און אויך דער נייער אויפרוהר פון דעם קענעדישען אנטיסעמיטיזם וואס איז ביז איצט געליגען פויל פערגראבען אין זיך, איז נית אויסערגעוועהנליך, עס זיינען דא סבות און נית אזעלכע צו וואס עס פאדערט זיך גוואלדיגע חכמה און גאוניות זיי צו בעוויזען, דאס זיינען גאנץ געוועהנליכע סבות צו וואס מיר וועלען זיך נאך אמאל אומקעהרען. דא אבער האבען מיר געוואלט מודיע זיין אונזערע לעזער אז אויסער די עפענטליכע אנטיסעמיטישע פראבעס פון וועלכע אלע וויסען, זיינען יעצט מיט אמאל, פלוצים פיעלע זשורנאלען און וואכענבלעטער אנגעשטעקט געווארען מיט די אנטיסעמיטישע, פאלשע נית געשטויגענע מעשה'לעך וואס זיי דרוקען, נית מיט קיין אנדער צוועק, ווי צו פערמיאוסען אונז ביי זייערע לעזער.

יא, דער בארג ווייזט רויך, דער אנטיסעמיטיזם שטשירעט זיין ציינדלעך.

די געשיכטע פון די אידען אין וויניפעג.

צוזאמענגעשטעלט לויט די ערצעהלונגען פון די ערשטע איינוואנדערער. בעשטעטיגט פון דער היסטאריקאל קאמיטע פון ספר הזהב.

פון א. אסאווסקי.

איינלייטונג.

די געשיכטע פון דער אידישער געמיינדע אין וויניפעג, יונג ווי זי איז נאך, האט שוין ביי יעצטיגער צייט פיער פערשיעדענע פעריאדען אונטער זיך, און אבוואהל די פעריאדען פלעכטען זיך איינס אינם צווייטען און ווירקען איינער אויף דעם צווייטען, דאך שטעהען זיי גאנץ בעזונדער און אבגעטהיילט יעדער פעריאד מיט זיינע סבות, מיט זיינע ווירקונגען און פאלגען. קיין איינער פון די פיער פעריאדען איז נית געשאפען געווארען פון אינוועניגסטע, דאס הייסט ארטליכע פאלגען אדער ווירקונגען, נאר יעדער פעריאד איז ארויסגערופען געווארען, און איז ענג פערבונדען מיט דער געשיכטע פון די אידען אין רוסלאנד, רומעניען א. ד. ג.

די פעריאדען אויף וועלכע עס טיילט זיך די געשיכטע פון דער אידישער געמיינדע אין וויניפעג זיינען ווי פאלגט 1) ,די ערשטע אידען" וואס פערנעהמט א משך פון אכט יאהר צייט (פון 1874 ביז 1882), 2) די ערשטע מאססען איינוואנדערונג פון 1882, די צייט נאך די ערשטע פאגראמען אין רוסלאנד, 3) די איינוואנדערונג פון רומענישע אידען אין 1893. באלד נאך'ן גירוש-רומעניען ווען די בעוואוסטע ,פיס-געהער" האבען זיך ארגאניזירט, און 4) די מאססען איינוואנדערונג פון רוסלאנד אין צייט פון דער רוסיש - יאפאנעזישער קריעג און די שרעקליכע פאגראמען.

מאטעריאל פיר די ערשטע דריי פעריאדען האב איך נעקראגען פון די ערשטע איינוואנדערער זעלבסט, וועלכע זיינען מיר פון פיעלע בעשטעטיגט געווארען; די פאקטען פון פיערטען פעריאד זיינען שוין מיינע פערזענליכע פערצייכענונגען פון איבערלעבונגען און אייגענער פראקטיק.

דיעזע געשיכטע וועלכע איך גיב יעצט דעם לעזער איז געלעזען געווארען פאר א מאס מיטינג פון הונדערטע פערזאנען און בעשטעטיגט געווארען פון דער היסטאריקאל קאמיטע פון ספר הזהב אזוי דאס אלע פאקטען וועלכע וועלען דא אנגעגעבען זיינען פון די זיכערסטע קוועלען, און וועלען געבען דעם לעזער א פאלשטענדיגען בעגריעף ווי אזוי עס האט זיך געלעבט און ענטוויקעלט די אידישע געמיינדע אין וויניפעג.

די ערשטע אידען.

עס קען נית גענוי בעשטימט ווערען די מאטיווען וועלכע האבען געבראכט אהער די ערשטע אידישע איינוואנדערער. די פאקטען וועלכע עס ווערען אנגעגעבען פון די איינוואנדערער זעלבסט, זיינען אזוי וויעדערשפרעכענד, אז עס איז אונמעגליך בעשטימטעס צו בויען אויף זיי. איינס איז אבער זיכער, אז אין יאהר 1874 האט זיך געבויעט די ליניע פון דער סי פי אר מזרח פון וויניפעג. ביי דיעזער אייזענבאהן זיינען געווען בעשעפטיגט טויזענדער ארבייטער און צווישען זיי האבען געמאכט מסחר איינינע אידען. און ווען די ליניע האט זיך צוגעצויגען ביז וויניפעג, זיינען דיעזע סוחרים אויך אריינגעקומען אין שטאדט און פערבליבען דא אלס תושבים.

די ערשטע איינוואנדערער, מאנכע פון וועלכע פיגורירען יעצט אין דער אידישער געמיינדע אלס די רייכסטע אידען, זיינען די ברידער ריפשטיין, די ברידער גאלדשטיין, גאלדבלום, וויקטארסאן און בראון. אלע, מיט דער אויסנאהמע פון איין מר. בראון האבען זיך פערנומען מיט קליין האנדעל און זייער צאהל איז פערבליבען גאנצע אכט יאהר א מאל א מנין און א מאל נאך וועניגער.

די מאטעריאלע לאגע פון די ערשטע אידען אין דער ערשטער צייט איז נית געווען קיין גלענצענדע. וויניפעג איז דאן געווען א קליין שטעדטיל, דער מסחר גאנץ וועניג ענטוויקעלט, אזוי דאס אין פערלויף פון די ערשטע עטליכע יאהר האבען איינינע פון די ערשטע אידען געפרובט זוכען זייער גליק פון יענער זייט גרעניץ, צו דרום זייט אין די פעראייניגטע שטאאטען און נית געפינענדיג דארט קיין גליק, זיך אומגעקעהרט צוריק און נאכהער וויטער געפאהרען און וויעדער געקומען.

דיעזע עשרה קדמונים האבען געהאט א ספר תורה מיט וועלכער זיי פלעגען זיך בענוצען ראש השנה און יום כפור, ווען זיי פלעגען זיך צוזאמענקומען מתפלל צו זיין בצבור. אלע טאג פון א גאנץ יאהר האט יעדער בעפריעדיגט זיינע רעליגיעזע בעדערפניסע ביחידות. פאר כשר פלייש האבען זיי געהאט א שוחט עופות, וועלכער האט אויסער שחיטה אויך אונטערגעהאנדעלט, אום צו מאכען א לעבען.

די ערשטע מאסען איינוואנדערונג.

די ערשטע אידישע מאסען אימיגראציאן פאנגט זיך אן אין יאהר 1882 באלד נאך די ערשטע פאגראמען אין רוסלאנד, ווען דער קלאנג פון די צובראכענע פענסטער, די שוידערליכע בילדער פון די פערוויסטעטע און צוראבירטע הייזער, די פלאמען און רויך פון די פערברענטע אידישע האב און גוטס און די טויזענדער און טויזענדער אידישע פאמיליען ארויסגעשטויסען פון זייער לעבענס קוועל, האט גענויט דאס גאנצע אידישע פאלק א טראכט צו טהאן איבער זיין לאגע און וואס צו טהאן וויטער? און א גרויסער בלוטיגער פראגע צייכען איז אין דער לופט ערשיענען. עס האבען געפרעגט דער אידישער משכיל וועלכער האט אזוי שטארק געפרעדיגט די פערברידערונג פון אידישען מיט'ן רוסישען פאלק, עס האט געפרעגט דער פראסטער מענש וועלכער האט געוואוסט ווי שווער און ביטער זיין האב און גוטס איז איהם אנגעקומען.

די דאמאלסדיגע אידישע אינטעליגענץ וועלכע איז געווען פון איין זייט אונטער דעם איינפלוס פון דער השכלה בעוועגונג און פון דער צווייטער זייט פון דעם אימפארטירטען פון אויסלאנד אנטיסעמיטיזם, האט געגעבען דעם תירוץ אז אידען שלאגט מען דערפאר ווייל זיי זיינען פאראזיטען, האבען נית קיין אקערבוי קלאס און לעבען נור פון יענעמס פראצע.

עס האט זיך אנגעפאנגען דאן א בעוועגונג פאר דעם אומבייט פון דעם אידישען ארט לעבען. א בעוועגונג, וועלכע האט באלד ארומגעכאפט די גרויסע שיכטען פון פאלק און האט זיך באלד אריבערגעטראגען איבער דער גרעניץ פון רוסלאנד און האט אויך אויפגערודערט די אידען פון מערב אייראפא.

עס איז געווען לייכט צו בעשאפען טהעאריעס פון אומבייטען דעם ארט לעבען, זעהר לייכט צו זאגען נעהמען זיך צו ערד ארבייט, אבער ווי אזוי און וואו? דערויף איז געווען זעהר שווער צו ענטפערען. אין רוסלאנד זיינען די געזעצען געגען אידען געווארען נאך פיעל שטרענגער. דארט איז פאר אידען אבסאלוט אונמעגליך געווען צו פערנעהמען זיך מיט לאנד ארבייט. צו בלייבען ביי די אלטע פרנסות איז וויעדער געווען אונמעגליך. און עס האט זיך אנגעפאנגען די בהלה עמיגראציע פון רוסלאנד אהן א פלאן, אהן א סדר. קיינער האט נית געוואוסט בעשטימט וואוהין ער פאהרט. איינס אבער איז געווען פאר אלעמען קלאהר, אז מען מוז אנטלויפען פון דעם גיהנום. טויזענדער אידישע פאמיליעס זיינען זיך דאן צוזאמענגעלאפען אין די אויסלענדישע פארט שטעדט, ווער אין בראד, ווער אין לעמבערג, ווער אין לאנדאן, אבגעריסענע, פערצווייפעלטע און פערמאטערטע, נית וויסענדיג וואס צו טהאן מיט זיך און וואוהין זיך צו ווענדען.

דיעזע היסטארישע בהלה האט דאן ערוועקט דעם גאנצען מערב יודענטהום און עס האבען זיך ארגאניזירט פערשיעדענע חברות צו שטיצען די עמיגראציע פון אידען און דער עיקר, צו ריכטען זי אין אזעלכע פלעצער וואו די עמיגראנטען זאלען זיך קענען פערנעהמען מיט ערד ארבייט.

צווישען די פערשיעדענע חברות האט זיך אויך אין לאנדאן געגרינדעט אונטער די פיהרערשאפט פון שמואל מאנטוגיו, דער שפעטערדיגער לארד סוועיטלינג, די באארד אף גווארדיאנס וועלכע איז אויך בעוואוסט אלס ,דהי מענשיאן האוז" וואו מען האט אויך פערשטאנען אז אידען מוזען זיין ערד ארבייטער.

קענעדא איז נאך דאן געווען אונבעוואוסט אלס א לאנד פאר עמיגראציע. אין דער ענגלישער פינאנס וועלט אבער האט מען זיך שטארק אינטערעסירט מיט קענעדא אלס א לאנד פון פיעלע גוטע הבטחות. די פרעסע איז געווען שטארק פערנומען מיט קענעדא, דאס איז געווען צוליעב דעם ווייל ענגלישער קאפיטאל האט דאן געבויעט די יעצטיגע קענעדיאן פאסיפיק אייזענבאהן וועלכע האט בעדארפט דורכשניידען דעם גאנצען שטח לאנד פון אטלאנטיק ביז פאסיפיק. לארד סטראטקאנא איז דאן געווען שטארק פערנומען מיט צוזאמענשטעלען פארטיעס אימיגראנטען פאר דער קענעדער וועסט און דערום האט אויך די אידישע באארד אף גווארדיאנס בעשלאסען צו מאכען די וועסט פון קענעדא אלס א פונקט פאר אידישער אימיגראציאן.

(פארטזעצונג פאלגט).

וועגען דעם שלום פון דער מאנדעלבוים-אסאווסקי דעבאטע.

עס איז געשלאסען די מאנדעלבוים-אסאווסקי דעבאטע דאך וועל איך פערנעהמען עטליכע שורות, וואו איך וועל ארויסברענגען דעם הצד השוה שביניהם אויף אזא אופן דאס עס זאל מיר נית דארפען ענטפערען איינער פון די ביידע.

עס איז זיכער דאס אסאווסקי איז ארויס מיט זיין ערשטען פאלעמיק-ארטיקעל צו שארף, ער האט אין איינינע פלעצער צו ביטער אטאקירט מאנדעלבוים'ן, און צוגעפיהרט צו פערזענליכען אנפאל. דאס האט מיט רעכט ארויסגערופען צו א שארפען ענטפער מצד מאנדעלבוים'ען.

איז ער שוין אבער אזוי ווייט אוועק דאס ער טשעפעט זיך גלאט צו די גלייכע ווענט. ער, מאנדעלבוים, פאדערט למשל אז אסאווסקי זאל זיך אבזאגען פון צו זיין פרעזידענט אין ציון פעראיין ווייל ער קען נית קיין לשון קודש.

א שעהן טעם האט עס. מיין רבי קען יא לשון קודש פאסט ער זיך אזוי צו זיין א פיהרער פון ציוניזם פונקט ווי איהר מר. מאנדעלבוים. עס איז דאך נישטא וואס צו שעמען זיך: וואלט איהר מר. מאנדעלבוים געהאט אזוי פיעל געדולד, אונטערנעהמונגס קראפט און אזוי פיעל זיך מקריב געווען פאר א זאך ווי אסאווסקי? קיינמאל נית!

נו און למאי דר. הירצל ע"ה האט אויך נית געקענט קיין לשון קודש; דר. נארדוי, פראפ. מאנדעלשטאם, ישראל זאנגוויל, דוד וואלפסאן און פיעלע אנדערע ציוניסטישע ,גדולים" קענען קיין ל"ק, נון, זיינען זיי דען קיין פיהרערס נית פון ציוניזם?

בכלל גערעדט: הלואי וואלטען אלע אידישע פרעזידענטען, גבאים און פיהרערס געווען אזעלכע ,גראבע יונגען" ווי אסאווסקי (נאך אלע זיינען פעהלערען פון וואס קיינער איז נית ריין) און עס וואלט געווען אז וואיל צו די אינסטיטוציאנען וועלכע זיי פערוואלטען.

אסאווסקי האט א חטא, וואס אלע ווארפען איהם דאס אויף: ער האט געביטען דעם אונטהעטיגען פועל ציוניזמוס אויף'ן טהעטיגען ציוניזם. מאנדעלבוים זאגט דערפאר אז ,ער בויעט און שטערט, ער מאכט געטער און

א אידעל פון דער וועסט.

א בלעטיל פון דער סעריע ,,מיין רייזע אין דער וועסט".

פון נ—ן.

הערט זשע אויב איהר טרעפט מיר וואו איך האב דעם אידען געטראפען, זיינט איהר מיר א ווילדע און א ווילדע בריה.

— אין רידזשיינע!

— פון וואנען ווייסט איהר? טאקע געטראפען, בנאמנות, אין רידזשיינע, ווי איהר זעהט מיך א לעבעדיגען.

איך גיה זיך אזוי זונטאג בייטאג איבער רידזשיינער גאסען, איבער די שעהנע און שמעקענדע פארקס, גרויסארטיגע בנינים און פערשטויבטע געסלעך און — איך בעגעגען אט דעם אידען.

און איהר ווייסט דאך אז אידען ציהט צו א אידען. איהר טענט זיך למשל פערזוקען אין א דערפיל, זיך פעררופען דזשאהן מקינלי, דוכט זיך אן אמת'ר גוי'אישער נאמען, פונדעסטוועגען זאלט איהר גאר נית זארגען, עס וועט פאראיבער א וואך, העכסטענס צוויי — און א איד וועט [illegible]קומען צו אייך, וועט גלייך אנהויבען זוכען א מזוזה [illegible] אונטערטראגען א ריין אידישליכען ,גוט מארגען'. [illegible] דערקענען באלד א וויעריגנען. [illegible] האב איך באלד [illegible] אין דער צייט

אבגעעסען א גוטען, פעטען, שבת'דיגען קוגעל, פערבראוועט מיט לעבערליך, מיט א פימפסען בלעטיל און מיט א צימרינג קניידעל.

איך בין צוגעגאנגען נעהענטער צו'ן איהם, האב זיך איינגעשטעלט דאס לעבען, זיך טראכטענדיג בשעת מעשה וואס ס'וויל זיך זאל זיין און איך מוז איהם א זאג טהאן.

און איך האב טאקע א זאג געטהאן:

— מיסטער — האב איך א זאג געטהאן — איהר זייט א היגער?

— שור! פון וואנען דען? — האט ער מיר צוריק געענטפערט און דערביי געגעבען א הוסטעל פון א יוסטען בעל-בית.

— עס פרעהט מיך זעהר — זאג איך איהם און רייב זיך די הענט פאר נחת — אזוי, א איד? און איך האב מורא געהאט טאמער האב איך א טעות. א קשיא אויף א מעשה, טאמער א גוי.

— חלילה — האט זיך דער איד א כאפ געטהאן — חלילה, וואס א מענשען קען איינפאלען, וואס הייסט גאר א גוי, וואס הייסט?

און איך האב זיך מיט דעם אידען צושמועסט.

טרעפט שוין וואס שמועס איך למשל מיט אזא אידען?

— פון רעסיפראסיטי?!

— פון וואנען ווייסט איהר? געטראפען, בנאמנות געטראפען, גלייך איהר זייט געווען דערביי.

— וואס הייסט — בעליידיגט זיך דער איד — ס'הייסט איך ווייס נית פון ,ריציפראציטי"? שייך איך ווייס נית? איך ווייס שוין גאר גוט, הלואי ווייסען כאטש העלפט רידזשיינער אידען אזוי פיעל פון ,רעציפראציטי" ווי איך, וואלט שוין זיין אלרייט.

און אסור זאל מיר זיין אויב אייך וועט גאר אייער פאנטאזיע אונטערטראגען די טייטש אויף ,ריציפראציטי", ווי יענער איד האט עס מיר פערטייטשט.

— אדרבה — מאך איך צו'ן איהם — אויב ס'צער פונם טראגען איז יא אזוי גרויס, ד. ה. אויב כ'האב יא דערטאפט א אידען וואס ווייס פון רעסיפראסיטי, טא לאזט מיך הערען אייער מיינונג.

— וואס ס'אר מיינונג ווילט איהר? אוודאי בין איך אויף יעקב שיף'ס זייט.

— וואס הייסט? ווי קומט אהער יעקב שיף?

— ווער דען קומט אהער? — שפארט זיך מיין איד — מיין באבע קומט אהער? אוודאי איז נור יעקב שיף דער מאכער פון דעם — — — ווי רופט איהר עס? ריציפראציטי, יא ריציפראציטי.

— איז וואס וויל יעקב שיף?

— וואס זאל ער ווילען? ער וויל נעבעך אוודאי אז די אידען פון רוסלאנד זאלען קענען אריינקומען אין דער גאנצער וועלט מיט א פרישפארט און נית מען זאל דארפען גנב'ענען די גרעניץ. וואס ווייסט איהר ווי די אידען ליידען נעבעך חבוט הקבר איידער זיי גנב'ענען זיך אריבער די גרענעץ.

— קענט איהר אט דעם יעקב שיף? — פרעג איך דעם [illegible]

— ס'הייסט קענען קען איך איהם נית. פון וואנען זאל איך איהם קענען? אז אין אמעריקא בין איך קיינמאל נית געווען. ס'הייסט דורכגעפאהרען בין איך אפילו יא דאס אמעריקא. די שיף האט זיך אבגעשטעלט קעגען נעוויארק און מיר האבען עס געקענט זעהען פון וויטענס. אבער געווען בין איך נעווער אין אמעריקא.

— איז וואו האט איהר עס געהערט וואס יעקב שיף וויל מאכען אזא ,ריציפראציטי"?

— ס'הייסט וואו? און וואו זיינען די אידישע פייפערס, וואו? זיי האקען קארג אן א טשייניק מיט דער ריציפראציטי? אלע פייפערס זיינען דאך פול דערמיט.

— וואס פאר א צייטונגען לייענט איהר? — פרעג איך איהם מיט גרויס ציטערניש.

— ס'הייסט? אלע פייפערס לייען איך. ווילט איהר ס'טאגעבלאט? איז ס'טאגעבלאט. ווילט איהר מ'אמעריקאנער? איז אמעריקאנער. ווילט איהר — — —

נור דא איז מיין איד געבליבען שטעהען, האט זיך נעהענטער צוגערוקט צו מיר, מיר אריינגעקוקט אין פנים אריין און מיט ציטערענדע ליפען מיך א פרעג געטהאן: ,איהר ווייסט אז אין רידזשיינע איז היינט דא א מאכער פון א אידיש פייפער?"

— כ'ווייס! — האב איך קורץ געענטפערט.

מיין איד האט מיך נאך א ווילע אנגעקוקט און נאכהער מיט א שוואכער שטימע א זאג געטהאן:

— פליעז, יונגערמאן, בעשרייבט מיך נית.

און — איך האב איהם געפאלגט.

וויניפּעגער טיפּען און בילדער.

צווייטע סעריע.

קאמישע און ניט קאמישע טיפּען, וואס איך האב בעגעגענט אין וויניפּעג, זיך בעקאנט מיט זיי און זייערע פּריוואטע פערצייכנט אין מאג ביכעל.

פון ר׳ ברוד׳ל.

טיפּ נומער צוויי: א אינגעל.

צוויי מאל האב איך בעגעגענט דאס יונגעל: דאס ערשטע מאל אין דער סעקרעטער קאר ענדע פארינגען זומער און דאס צווייטע מאל — אין דערזעלבער קאר ערשט מיט א צוויי וואכען צוריק.

דאס ערשטע מאל האט ער ממש איבערגעקעהרט די קאר, האט געקא-מאנדעוועט, געלאפען פון איינעם צום צווייטען, האט געלאכט, געשפרונגען פון איין באנק אויף דער צווייטער און די מוטער וואס האט שמייכלענד גע-קוקט אויף איהר פערשייטען יונגעל, האט איהם קוים אבגעהאלטען ער זאל ניט ארויסטאנצען פון דעם אפענעם פענסטער.

ער איז אלט א יאהר צעהן אדער יוּנגער. האט א שעהן פּנים׳ל מיט פוכקינקע גערויטעלטע בעקלעך, דאס זיינען אזעלכע קינדערשע בע׳טעמ׳טע בעקלעך וואס וועקען אן אייך א ליי-דענשאפט זיי א קניפּ צו טהאן. זיינע אויגעלעך שווארצע ווי קוילען וואס שטעהען ניט איין און לויפען אזוי שנעל, אזוי געשיקט. זיינע לאכענס שווארצע און געקרייזעלט ווי ביי ליילקעס און אין גאנצען האט ער געמאניעט צו קו-שען איהם, קושען גלעטען און קנייפען.

וויפיעל מענשען עס זיינען דאן געזע-סען אין קאר האבען די אויגען נכט גע-קענט אבריייסען פון דאס שעהן און לעבעדיג יונגעל. אנדערע האבען גע-קוואלען פון זיינע חפצות און אנדערע האבען אויף איין מינוט פערגעסען אן

זייערע יאהרען און האבען נעפרובט מיט איהם זיך א שפּיעל טהאן, טריי-בען מיט איהם קאטאוועס. דאס יונגעל וויעדער איז געווארען מיט אלעמען היימייש און מיט זיין קלינגענדען קול-כעל האט ער געלאכט און אלעמען זא-טשעפּעט.

און עלטערע פרוי וואס איז געזעסען פיים זייט, האט זיך ניט געקענט איינ-האלטען און איז צוגענאנגען צו דער מוטער און מיט איהר געהאלטען אין איין איינ׳טענה׳ן וועגען איהר זעהר שעהנעם און פרעהליכען באיטשיקעל, דערביי האט זי איהם מיט געוואלד צו-געצויגען צו זיך אין קוים מיט מיה און אנשטרענגונג איז איהר געלונגען כאטש איין קוש איהם צו געבען.

· · ·

בלויז א פּאאר מאנאטען זיינען פאר-איבער און איך האב דאס זעלבע יונגעל מיט דערזעלבער מוטער וויעדער אנ-געטראפען אין דערזעלבער קאר.

די מוטער איז אין א זייט געזעסען און דאס יונגעל איז נעבען איהר גע-שטאנען און דאס געזיכט שטייף צוגע-טוליעט צו דעם פערמאכטען פענסטער ער האט זיך ניט בעוועגט און זיך פון ארט ניט גערוהרט.

א מאדנער חשק האט זיך ביי מיר געיאוועט: איך האב געוואלט א קוק טהאן אויף דאס פרעהליכע און לעבע-דיגע פּנים׳ל, איך האב געוואלט איהם אריינקוקען אין זיינע שעהנע שווארצע און לויפענדע אויגעלעך, — געוואלט הערען זיין קלינגענד הילכענדען גע-לעכטער און צו זעהען זיין וואיוויען און קאמאנדעווען.

דאס ערשטע וואס האט מיר באנג געטהאן איז געווען למאי מען האט איהם אזוי נידעריג אבגעשארען. אזעל-כע שעהנע געקרייזעלטע לאקענס! אזעלכע שעהנע און לאנגע קוטשערען וואס האבען איהם אזוי שעהן און אנ-ציהענד געמאכט.

ווארום זשע קעהרט ער זיך ניט אום? ווארום שטעהט ער אזוי סטאטעטשנע ווי אן אלטער מאן און ריהרט זיך ניט מיט קיין גליעד? וואס איז איהם? און ווארום זיצט די מוטער עפּעס אזוי מורה-שחורה׳דיג? ווארום מאכט זי יעצט ניט מיט איהם אזעלכע שפּאסען ווי דאס ערשטע מאל ווען איך האב זיי אנגעטראפען?

עס האט מיך געצויגען און געמאניט צו וויסען די אורזאכע. איך האב זיך געפּרובט בויגען אין אלע זייטען, איך האב געוואלט כאטש א בליק טהאן אויף דעם יונגעלס פּנים׳ל; איך האב געוואלט זעהען צי וועל איך פיליכט קענען זיך עפּעס דערוויסען פון זיינע רויט געקוויטעלטע און פּיכקינקע בעקלעך און שווארצע לויפענדע אייג-לעך. אבער עס איז מיר ניט געלונגען. שטייף האט ער געהאלטען צוגעטוליעט זיין פּנים׳ל צום פענסטער, די מוטער וויעדער האט זיך אויך פון ארט ניט גערוהרט און צו איהם זיך אפילו ניט אומגעקוקט, גלייך ווי ניט איהר קינד שטעהט עס יעצט נעבען איהר.

איך האב אויסגעבויגען מעהר דעם קאפּ צום פענסטער אבער דאס יונגעל האט דערפיהלט מיינע בליקען און מיט׳ן זייט זיך א קעהר געטהאן צו מיר אזוי דאס איך האב קוים געקענט בעמערקען א שטיקעל אויער.

ענדליך איז די קאר צוגעקומען צו קארנער בענערמאן און מיין סטריט. די קאר האט זיך אבגעשטעלט און די פרוי האט מיט׳ן קינד זיך בעדארפט איבערזעצען אין א בראדוויי קאר. איך בין פערלאפען פאראויס און שטעהענ-דיג אויף׳ן טראטואר האב איך געהאט די מעגליכקייט צו בעטראכטען דאס יונגעל ווי געהעריג.

אבער, א, גאט מיינער! איך בין א פערציטערטער געבליבען; הענט און פיס האבען מיר אנגעהויבען צו ציטע-רען; איך בין א היבשע צייט ווי גע-לעהמט געבליבען שטעהן: — דאס געזיכט ביי דעם יונגעל איז איין בלוי-רויטע בראנד געווען. די בעקלעך, די נאז, די ליפּען אלעס אבגע׳שרפ׳ט און פערברענט. בלויז די אויגען זיינען די

ווארפט זיי ארונטער״. זאל זיין ס׳איז אמת. אבער בעסער איז דאך צו בייטען, איידער זיצען ביי איינס מיט פערלעגטע הענט און גאר ניט טהאן. און וויסט איהר. אז די טבע איז פון יעדען שטורם-גייסטינגען צו בויען און צו שטערען, ביז ענדליך ער בויעט אויך דאס צו וואס זיין נשמה שטרעבט און ער פלייבט שטעהן?

די אסאווסקי-מאנדעלבוים דעבאטע נעהט מיך לחלוטין ניט אן. אידיש באידיש אדער עברית בעברית — דאס וועט פעסטשטעלען דער המון, די טאטעס, ווען זיי וועלען זעהען דעם פראגרעס אדער ריק-שריט פון די פיידע ״הלכות״. געערגערט האט מיך אסאווסקי׳ס שארפע פערזענליך-אנפא-לעניש און מאנדעלבוים׳ס זיך טשעפען צו די גלייכע ווענט. און דערפאר נויט עס מיך צו זאגען דאס ווען אסאווסקי בעקומט בעגייסטערונג פאר א זאך און ער נעהמט זיך צו איהר, זייט זיכער אז ער און נור ער וועט איהר מאכען אזוי אינטערעסאנט אז אויך אנדערע זאלען בעגייסטערט ווערען. און ווערט דאס אן ביי איהם דעם חן — ווי עס טרעפט מיט בעגייסטערטע, מיט התפעלות׳-דיגע — ווארפט ער זיך אפ דערפון, עס ווערט אלזא במילא צושטערט, און ער נעהמט בויען אן אנדערעס.

דאס זעלבע וועגדעט אן וועגען זיין חבר׳שאפט.

איך קען גראדע ביידען, בין אבסא-לוט אונפארטייאיש און כ׳נעהם זיך דערום די רעכט צו זאגען אז אין פיעלע פיעלע שטעלען אין מאנדעלבוים׳ס ״לעצט ווארט״ איז דער אמת זעהר פערקריפּעלט געווארען. אט למשל סטעמפּעלט ער אסאווסקי׳ן אלס הי-פּאקריט פאר זיין שטיצען די תלמוד תורה. הלמאי דער ״קענעדער איד״ אלס צייטונג איז פאר דער נייער סקוהל וויסט אלע חסרונות פון דער ת״ת און פונדעסטוועגען זאגט אז איהר וועט קענען דורך איהם האבען שטיצע וועט ער נעפּען פלאץ וויפיעל איהר ווילט א בעוויז איז דער עדיטאריעל אין פו-רים נומער. הייסט דאס היפּאקריט-סטווא? דאס איז פשוט לאגיש: ניט ארויסניסען די אומריינע וואסער ביז מען קריגט ניט קיין ריינע. און אזוי איז אין פיעלע שטעלען מר. מאנדעל-בוים אוועק פון דער ווארהייט, און וואס עס איז די שולד פון אסאווסקיס ווארפע פאלעמ׳ק.

דער רשות הרבים.

פון דר. א. ז. בארוכאוויטש.

באלד ווי עס איז ערשינען דאס ערשטע ארטיקעל אין ״קענעדער איד״ וועגען חנוך, וואו עס איז בעריהרט געווארען אנב אורחא אויך די פראגע אויף וואס פאר א שפראך זאל מען אונטערריכטען די קינדער אין די סא-דערנע שולען — האב איך באלד בדעה געהאט צו שרייבען אן ארטיקעל. און ווארום ניט? די טהעמא איז אפילו אבי-סעל׳ע אן אלטע, דאך האט יע״ע ציי-טונג, אהן אויסנאהמע, געזינדיגט מיט איהר. עס איז עפּעס א רשות הרבים, עפּעס אזא גלאטינקע פראגע אז יעדען פון-האלדער גלוסט זיך א שאהר טהאן און עס מאכט דאך ניט אויס, צי וועל איך זאגען נייעס צי ניט, אין ״קענעדער איד״ וואו די פראגע איז נור וואס ארויף אויף די שפאלטען, וועל איך אפשר זיין ארינינעל.

נעוואוסט האב איך אז מיין ארטי-קעל וועט ניט זויער ווערען, דאך האב איך געווארט בכליון עינים (להכעיס אלע אידישיסטען, האבען זיי ניט אזא אויסדרוק!) אויף דער ווייטערע ענט-וויקלונג פון דער פראגע, ביז איך האב זיך דערוואַרט אויף דעם לייטארטיקעל וואו דער רעדאקטאר ניט אזוי שארפ-ליך אנצוהערעניש אלע אונזערע ״אוי-טאריטעטען״ און שרייבער וואס האבען געווידמעט דער שפראך און ערציהונגס פראגע פיעלע ארטיקלען, אז זיי זיינען ניט קאמפּיטענט גענוג די פראגע צו לעזען. און אז אפילו די ״דאקטוירים״ וואס שרייבען אמאל, אדער פערפיה-רען דיסקוסיאנען וועגען ערציהונג, זיינען אפשר גוטע שרייבער אבער ניט קיין קענער אין דיעזער שווער-פער-פלאנטערטער שאלה״.

דאס לעצטע — האב איך געדענקט — איז זיכער מיר אליין א קאפּולער אנצוהערעניש. עס האט מיך ניט מעהר געוואונדערט, פון וואנען האט ער עס געוואוסט אז איך האב בדעה געהאט צו שרייבען איבער דיזען ענין. נאך מעהר אבער האב איך זיך גע-וואונדערט, ווען איך האב בעקומען אן איינלאדונג — ווי איך האב קיין טעות — פון דעמזעלבען לייט ארטיקעל שרייבער, אז דוקא זאל איך ארויסזא-גען מיין מיינונג איבער דיזער פראגע. מען וואלט דאך געקענט פרעגען א קלאץ-קשיא: וויבאלד נור מבינים און פאכלייט זיינען אויטאריטעטען, היינט צו וואס דאס איינלאדען דאקטוירים? עס וועט דאך וויעדער זיין גלאט גע-שריעבען, גלאט אן אנקעטע, אבי איוסצופילען די שפאלטען פון דער צייטונג.

און ווייל מיר ענבערט אט די שאלה וועל איך טאקע די פראגע ״ווי צו ער-ציהען אידישע קינדער״ ניט פערענט-פערען און אפילו ניט פרובירען זי אנ-צוריהרען, איך וועל אבער דא זיך בע-מיהען צו בערוהיגען די אלע וואס הא-בען יא זייער מיינונג איבער דיעזער פראגע ארויסגעזאגט, און וועלכע זיי-נען אזוי פערצווייפעלט וואס ביי אידען האט מען זיך אזוי ווייניג אבגעגעבען מיט קינדער ערציהונג.

עס איז טאקע גאנץ ריכטיג, דאס ביי היינטיגער צייט איז מען געוועהנט צו מעסטען א פאלק לויט זיינע שולען; א פאלק וועמעס שולען זיינען אין א נידעריגען צושטאנד, ווערט גערעכענט פאר ניט ציוויליזירט גענוג. און אזוי ווי עס איז נאר לית מאן דפליג (בנאמנות, אידישיסטען, איך טהו עס ניט אינמיסטען!) אז דאס אידישע חדר שטעהט אויף דער נידעריגסטער שטו-פע, קומען דערום איינינע און דרינגען אז מיר אלס פאלק שטעהן אויך נידריג.

ווען דאס וואלטען בעהויפטעט שו-נאי ישראל, וואלטען מיר געזאגט אז ענטוועדער זיי זייען ניט בעקאנט מיט אונזערע קולטורעלע אוצרות אין העב-רעאיש ווי אין אידיש, אדער זיי מאכען זיך כלא ידע ווייל אזוי איז די טבע פון א שונא ישראל. בעהויפּטען דאך עס אבער אידען, וועלכע פרעטענדירען צו זיין נאציאנאליסטיש געזונען אדער טאקע אויסגעשפּראכענע נאציאנאליס-טען, איז דערום דאס בעסטע זיי צו דערמאהנען, אז מיר זיינען קיין אויס-נאהמע ניט און וואלטען זיי בעקאנט זיין, אויב ניט מיט ערציהונג, על כל פּנים מיט דער געשיכטע פון ערציהונג, וואלטען זיי געוואוסט אז אין דיעזען הינזיכט זיינען אנדערע קולטורע-לע פעלקער געשטאנען פיעל נידערי-גער איידער אידען.

נעהמט פאר א ביישפּיעל דאס גרי-כישע פאלק. ווער ווייס עס ניט אז דאס איז געווען דאס ענטוויקעלטעסטע און געבילדעטסטע פאלק, פונדעסט-וועגען איז זייער ״אסקאלא׳ געשטאנען פיעל נידעריגער אלס אונזער חדר און זייערע לעהרערס זיינען געווען גרעסע-רע לא-יוצלח׳ס ווי אונזערע מלמדים.

אין זיין געשיכטע דער ערציהונג, דערצעהלט שמידט אין פלוטארך׳ס נאמען דאס זעלבע ווערטיל וועגען גרי-כישען לעהרער, ווי מען דערצעהלט עס ביי אונז וועגען דעם אידישען מלמד, נעמליך: ״דער שלימזל וואס האט קיין פראפעסיאן זיך ניט געלע-רענט און צו קיין זאך ניט געטויגט, האט זיך גענומען לערנען מיט קינדער״. ווער זשע וועט דען האבען הוצפה צו זאגען אז דאס גריכישע פאלק איז גע-ווען אונגעבילדעט?

איך מיין ניט דערמיט צו רעכטפער-טיגען די אונארדנונג און דעם כאאס וואס הערשט אין אונזער חנוך, איך וויל בלויז אנמערקען, אז מען דארף ניט גרינג שעצען אונזערע קולטורעלע שעפּפונגען צוליעב דעם נידערגען צו-שטאנד פון דעם חדר. אדרבה מיר וואלטען בעדארפט בעוואונדערען אונ-זער אינטעליגענץ און אונזער פעהיג-קייט, וואס ניט קוקענדיג אויף דעם חדר מיט זיינע מלמדים האבען מיר דאך אין אונזער מיטע גאונים און טא-לענטע וואס וואלטען ביי גרעסערע און פרייערע פעלקער מיט בעסערע מהולם פערנעהמען דאס שעהנסטע פלאץ.

דערפון איז צו זעהען אז מען טאר אמאל ניט מעסטען די קולטורעלע כחות פון א פאלק לויט זיינע שולען.

בנוגע דער שפּראך-פראגע איז דוכט זיך איבעריג די גאנצע דעבאטע. זעהר ווייניג האבען מיר א י ד י ש ע סקולס און אין דער איינציגער, וואס עקזיס-טירט יא אין נויארק, לערנט מען דאך אויך העבּרעאיש. מיינט איהר אפשר אליין צו בעשאפען א פּראגראם, ניט נעהמענדיג אלס ביישפיעל די איינע נויארקער ראדיקאלע שולע, וועלכע, ווי מען ניט איבער, איז א סוקסעס.

איינער האט אין א בריעף צום רע-דאקטאר פארגעלעגט בלויז אן אבטיי-לונג פיר אידיש פאר די אונפעהיגערע, אדער פאר די וואס האלטען אין פער-לאזען די ת״ת. איך, אלס ניט מעהר ווי דאקטאר, פערשטעה אז עס איז אפשר מעהר פלאן ווי אינגאנצען אב-צופרעמדען די קינדער פון העבּרעאיש.

זעלבע. אבער א, וויפיעל יסורים און צער עס קוקט פון זיי ארויס!...

איך האב זיך ניט געקענט איינהאל-טען און א פרעג געטהאן דער מוטער און זי האט מיר אין דייטש ערקלעהרט אז דאס קינד האט זיך ניט לאנג צוריק אבגעקאכט מיט זודיגע וואסער.

און דאס קינד איז סטאט טמישנע אין רוהיג געבליבען.

טערעסא פרענסים וואולף.

די גוט בעקאנטע זינגערין טערעסא פרענסים וואולף, די יונגע דראמאטיק ליריק סאפּראנא וועט זינגען אין דעם פויערסט באפּטיסט טשורטש אום דינ-סטאג 19טען מארטש. די הינגע אידען טענען זיין שטאלץ מיט דער צוקונפט פון דעם בעדייטענדען טאלאנט פון דער יונגער אידישער זינגערין וועלכע האט אין נויארק און אין דער איסט געהאט אזא וואונדערפאלען סוקסעס, און פאהרט קיין יוראפּ אנטיילנעהמען אין אפּערא. טיקעטס און סובסקריפּ-שאן ליסט זיינען יעצט אין 329 פאר-טיידזש עוועניו ביי דזש. מעקליין און קאמפּאני.

נדבות עבור התת״ת.

מר. חיים ליב ווידמאן נדבה עבור התלמוד תורה 5 דאלאר.

בריעף קאסטען.

די קאמיטע אין אידענברידזש אייער פראטעסט בריוועל, אונטער-געשריבען אלע 5 געסטען וועט געדרוקט זיין. אבער מיר ווילען אייך אויפמערק-זאם מאכען אז דאס צווייטע מאל ווען איהר וועט אונז שיקען א פריוואט בריוועל זאל עס זיין אהן סטראשונקעס. מיר, גרויס שטעדטישע אידען זיינען שוין איבערגעשראקענע און קענען ניט דולדען אזעלכע נארישקייטען אפילו ווען עס שרייבען זיך אונטער אזש 5 גרויסע אידען.

רואה ואינו נראה, קווינטאן. מיר האבען געשיקט א שריפטליכען ענטפער.

יעקב מאזורסקי, ניו הירש. אזא פעראיין האט זיך געגרינדעט, אבער ער איז נאך צו יונג. אלענפאלס ווענדעט זיך שריפטליך צום פרעזידענט מר. י. לודוויג. זיין אדרעס וועט איהר געפינען אין דיעזען נומער.

ר. בענעדיקט, סקאלאראד. מיר האבען יענע ידיעה בעקומען פון דער טעגליכער פרעסע, קיינע אדרעסען זיינען אונז ניט בעקאנט. ווענדעט זיך אין אימיגראציאנס אפיס.

א. ד. ג., לעטברידזש. עס וואלט אונז פיין פלאץ ניט געקלעקט ווען מיר זאלען פאר יעדער מיטינג און אונ-טערנעהמונג אבגעבען אזוי פיעל פלאץ. מאכט דאס בקיצור אויף איין קליין זייטעל.

י. ל. זיגיסמונד איפּסוויטש, מאס. מיר קענען יענע נומערן ליידער ניט געפינען.

אויך א סטודענט. ליידער איז עס שוין עבר זמן.

אשר גאלדשטיין, רעדישאן. 1) אלעס ערהאלטען. 2] אויב מען האט אייך ביז איצט ניט געשיקט, וועלען מיר אייך גלייך הייסען ארויסשיקען דאס פערלאנגטע. ענטשולדיגט דעם שפּעטען ענטפער.

לייענס בראדערס, ראסטהערן. שוין לאנג געווען פערעפענטליכט אין ״קענעדער איד״.

ל. ז. ש. די דעבאטע איז געשלאסען.

פעראיינס בעריכטען.

דאנערשטאג דעם 7טען מארטש איז אבגעהאלטען געווארען א מיטינג פון דער יונייטעד איזראעל טשאריטי סא-סייעטי אין בית יעקב שוהל. דער טשערמאן מר. חמעלניצקי האט זיך בעקלאגט דאס די קאסע איז יעצט לעדיג. עס איז דערום געפּעסט געווא-רען א בעשלוס אז מען זאל ארויסשי-קען פּאארלעך איבער דער שטאדט צו זאמלען מעות חטים. דיעזע פּארלעך וועלען זיין הרב ר׳ ישראל כהנאוויטש מיט מר. ציטערמאן, מר. טשערניאק מיט מר. בערג, אויך הרב חנ׳ל מיט חמעלניצקי און מר. משה רייזענבוים מיט מ. שווארץ. זיי וועלען געהן אין דער נארד ענד ביז סאלטער סטריט. עס איז די פפליכט פון יעדען מיטצו-שטייערען כפי יכלתו וכל המרבה הרי זה משובח. א דאנק דעם בעוואוסטען חזן מר. קנעלמאן פון עדת ישורון שוהל פאר זיין דאווענען בשפת העבר בבה״א הנדול דחברת משניות איז גע-מאכט געווארען פון נדרים 54 דאלאר לטובת דער רעליעף סאסייעטי. מיר דאנקען יעדען פאר זיין נדבה און מיר ווינשען א כשר און פרעהליכען פסח.

מיט אכטונג
ש. טשראשני, סעק.

אן ענגלישע לעקטשור.

א לעקטשור, ארנזשירט פון די היענע ס. ט., וועט שטאטפינדען זונטאג דעם 24טען מארטש אום 7.30 אבענד אין פעירבערנס האל, קארנער מיין און סעלקירק עוועניו.

די טהעמא וועט זיין: ״דהי דזשוי ענד דהי טעסק אף דהי 20 סענטשורי״.

דער לעקטשורער וועט זיין דער גוט בעקאנטער רעוו. דאקטאר בלענד, פראפעסאר פון וועסלעי קאלעדזש.

איינטריט 10 סענט.

פאַר־טרעפליכער שאַץ.
העססען סיגאַרעטס
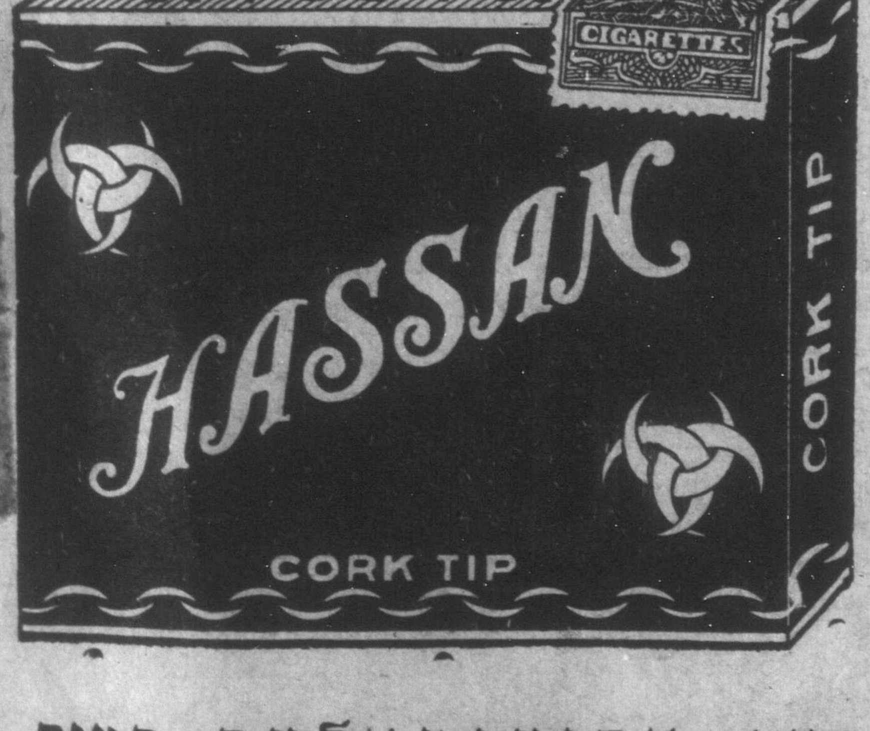

דער אָריענטאַלער סמוק.
10 פאַר 10 סענט.

פון דער רעדאקציאן צו די לעזער.

שלום פון פיידוש 1.

האאיד, האט נעקעמפפט מיט ראבינסאן'ען אין שוהל פאליטיק]. דא זאל איך בעגראבען דעם און דא יענעם. מיט איין ווארט, ער האט נעמיינט, אז א צייטונג איז א „היילינ ארט" און דער רעדאקטאר איז א חברה שמש און מען דארף האלטען אין איין בעגראבען.

זעהענדיג אבער אז ער זאגט זיך זיינס און איך טהו מיר מיינס און הער איהם ווי דעם פאר א יאהריגען שנעע, האט ער מיך נעסט־ראשעט אז מיט איהם זאל איך ניט פיהרען קיין עקשנות. האב איך איהם ווידער אמאל נעהערט ווי דריי מאל גאר נישט און געוויזען איהם אז ער וועט קיין זאך ניט אויספיהרען און אז די צייטונג מוז בלייבען ריין פון פערזענליכע קריוודעס און אנפעלע. דאן האב איך נאך אלס צוגאב אנגעפיהרט א קאמפיין פאר זאלצמאנען און דאס האט איהם גאר אויפגעקאכט.

זעהענדיג אז מיט מיר קען ער ניט מאכען גאר ניט, איז ער ארומגעלאפען צו די מיטגליעדער פון דער קאמפאניע און זיי אנדערצעהלט אויף מיר כל הרעות שבעולם; ער האט אפילו זיך ניט געפוילט זיי פירצוזאגען אז איך האב זיי בע'גנב'עט. ער האט אזוי לאנג געארבייט ביז ער האט אריינגעפיהרט זיינעם א פריינד אין „קענעדער איד" אלס בוק-קיפער און פערוואלטער, וועמען איך האב בעדארפט צאהלען 50 דאלאר א מאנאט. ווען איך האב דערויף פראטעסטירט, האט ער מיר געזאגט אז מען וויל אריינלעגען נאך געלד אין די ביזנעס, מוז מען האבען פארמאלנע ביכער [איך האב אזעלכע ביכער ניט געפיהרט, ווייל איך האב דערצו קיין צייט ניט געהאט]. אם ענדע האט מען טאקע אריינגעלעגט 600 דאלאר. אבער מיט דעם [illegible] אז איך זאל צאהלען [illegible] דער מאשין און נאר צו ענדע, זעהענדיג אז איך בין נאך אלץ אן עקשן און וויל ניט ווערען קיין חברה שמש, האט ער גאר אנגעהויבען צו זאגען מבינות אויף ליטעראטור. האאיד איז איז געווארען א מבין, א קריטיקער. א קלאג צו קאלומבוס'ען אז האאיד האט פעררופען סימקין'ען און איהם אנגעוויזען אז דר. בארוכאוויטש'עס אסאוסקים און אנדערע ארטיקלען זיינען „נא גוד"...

דער סוף איז געווען אז איך האב געזעהען דאס דער נייער פערוואלטער [illegible] ווייס ניט גאר ניט אין פרינ[illegible] די גאנצע ביזנעס און [illegible]רעוואניע און די אונערמיעדלי[illegible]מיה פון מיין דאמאלדיגען מענעדשער מר. סימקין געהט צו גרונד און [illegible]רצו האב איך געזעהען אז דער פאליטישען האלט אין איין גראבען אויף [illegible] אונטען ארום, פאר א העלפער האט ער זיך גענומען דעם בוק-קיפער. [illegible] האב למשל געזאגט דעם בוק-קיפער אז איך האב די ביכער ניט גע[illegible]רט פארמאלנע, נור ווי איינער [illegible] פערשרייבט נור אין זיינע ביזנעס [illegible] נויטינגסטע, אום ניט צו פערגעסען זיינע, דערום פאראן חשבונות [illegible] ער מוז מיך האבען איך זאל זיי [illegible] ערקלעהרען און אז פיעלע דארף מען צושרייבען א. ז. וו. אבער דער בוק-קיפער האט געטהאן ווי זיין חבר האאיד האט איהם פערזאגט. מען האט דערום געשיקט צו איינעם א גרעסערע ביל און צו אן אנדערען א קלענערע. דערצו האט שוין האאיד געארבייט און איך האב שוין פון ערשטען טאג אן זייט דער בוק-קיפער איז אנגעקומען ניט געקראגען קיין סענט, פאר מיינע [illegible]ירות האט האאיד געצאהלט זיין [illegible]. בקיצור איך האב געזעהען אז ער [illegible]עדט מיך אין אלע זייטען דערפאר [illegible] איך ברעך ניט מיין עקשנות, [illegible] איך דערויף אויף זייערע א טי[illegible] געפאדערט אז מען זאל מיר אב[illegible]ען מיינע שעהרס און מיר צאהלען [illegible]ענטליך. דערויף זיינען אלע בע[illegible]אנגען. האאיד האט געמיינט אז [illegible] ער געזיענט און מר. וויידמאן [illegible] מר. ראבינסאן האבען מיך [illegible] אז מיינע פאדערונגען ווע-לען ערפילט ווערען.

איך בין געווען זיכער אז מר. וויידמאן און ראבינסאן וועלען האלטען ווארט. ליידער — איך וועל עס מאכען גאנץ בקיצור — דער פאליטישען האט געזעהען אז איך וויל אלץ ניט זאטשעפען זיינע שונאים, האט ער אזוי לאנג געארבייט אונטען ארום דאס ניט נור מיר אליין האט מען ניט געצאהלט, נור אויך סימקין'ען און די אנדערע בעלי חובות האט מען ביז יעצט א סענט ניט געגעבען און די וואס מען האט יא געגעבען האט מען געפרובט צושרייבען אויף מיין חשבון. אפילו מר. מילמוטען וועלכער האט געליהען 100 דאלאר אויף פאפיר און וועמען מען איז שולדיג געבליבען 50 דאלאר, האט מען ביז איצט ניט אבגעגעבען, אפילו פאר צייטונגען און זשורנאלען און פאר צוטהיילען דעם „קענעדער איד" האט מען ביז איצט ניט בעצאהלט אין „פיפעלס בוק סטאר".

נעכטען איז שוין האאיד צו מיר געקומען מיט א פארשלאג אז ער וויל שוין נאר האבען די אויפזיכט איבער די ארטיקלען.

דאס האט מיך שוין אזוי אויסגעמוטשעט דאס איך מוז מודה זיין אז מיט א פאליטישען און דערצו נאך מיט א פילינען פאליטישען קען איך ניט קעמפפען און איך האב דערום איינגעזעהן אז קיין אנדער אויסוועג איז פאר מיר ניטא, ווי צו ענטדעקען די גאנצע געשיכטע פאר די לעזער און ערקלעהרען אז איך וועל מיט דער קאמפאני ניט קומען אין קיין מגע ומשא ביז מען וועט ניט בעצאהלען איטליכען וויפיעל עס קומט און אויך מיר און אגב עפענליך ערקלעהרען דער קאמפאני אז א צייטונג איז ניט קיין שאפ פון הויזען, א צייטונג טאר ניט רעגיערט ווערען פון שניידערס, פון פאליטישענס וואס ווילען נור אז מען זאל זייערע שונאים בעגראבען. א צייטונג דארף זיין ריין פון פערזענליכע קריוודעס און פון שארלאטאנסטווא.

איך האב אויף'ן „קענעדער איד" מיט דער מיטהילף פון פיעלע פריינד און סימפאטייזער זעהר שווער און ביטער געארבייט, איך בין מיט לעדיגע הענט צוגעטראטען צו ארויסגעבען א צייטונג אין וויניפעג, מיט זעהר פיעל שטיינער און דערנער איז מיין אונטערנעהמונגס וועג געווען פול. איך האב דורך שווערע הארעוואניע בעזייטיגט אלע שטערונגען. איך וויל האפען אז די צייטונג האט זיך ערווארבען סימפאטייזער און פריינד און צו דיעזע פריינד ווענדע איך זיך יעצט אז זיי זאלען ניט דערלאזען אז איין פאליטישען זאל פיהרען א גאנצע שטאדט ביי דער נאז און זיי זאלען מיר העלפען געווינען מיין ארענטליכען קאמפף.

איך וויל אויך גלויבען אז קיינער וועט מיט זיי ניט אונטערהאנדלען און ניט קומען אין קיין משא ומתן ביז עס וועט ניט געענדיגט זיין דער קאמפף.

ווענען מיינע פלענער וועל איך פעררופען א מאס מיטינג אויב עס וועט זיך פאדערען.

ב. גאלדשטיין.

נ. ב. ווען דיעזער ארטיקעל איז שוין געווען צו ענדע, האט מען מיר איבערגעגעבען אז האאיד האט שוין אויף מיר נאך א חטא: כפי מר. י. סקלאווער האט ביים פראטעסט מאס מיטינג זיך ערלויבט צו זאגען א פאאר ווערטער געגען גרין'ען און איך וועל סקלאווערען ניט אבזאגען פון זיין שטעל, געהט שוין האאיד ארום וויעדער צו זיינע לייט און דערצעהלט זיי אויף מיר כל הרעות שבעולם.

ווענען סקלאווערען אבער וועל איך שרייבען בעזונדער נעקסטע וואך.

נ. טשערניאַק

וואטשמייקער און דזשולערער

האט אימפארטירט א גרויסען סטאק פון פערשיעדענע דזשולערי, וואנדזיינערס און פאקעט זיינערס. קומט, עס וועט אייך לוינען צו זעהן אונזער נייען סטאק.

876 מיין סטריט.

Northern Wine Co.

215 מארקעט סט. אקעגען סיטי האל.

פהאן געררי 2187

פ. דרוקמאן, לעווין און מאבאיעס, פראפרייטארס.

האבען אויסגעפיקסט איינע פון די שענסטע און בעסטע ליקער סטארס [illegible] מארטען ווייגען, שנאפסען און ביר [illegible] אין סטאק. [illegible]טע קוואליטעט [illegible] פרייזען. ספעשיל פרייז פיר [illegible]. ארדערס פינקטליך דעליווערט.

הוליעט, הוליעט...

פאראדיע נאך אברהם רייזין.

פון באַ״ז.

הוליעט, הוליעט בייזע חברה
פריי בעהערשט די שטאדט.
לעזט און לעקטשורט פייפט און שרייט;
ברענט און צינדט און בראט.

טרייבט די רעדנער פון די ביהנעס
און פעריאגט זיי פארט.
די, וואס זיינען אייערע געגנער,
טוידט זיי אויף'ן ארט.

רייסט די בלעטער פון די ביכער,
גוטעס רייסט ארויס
זאגט אייך אימיצער דאנגנען
רייסט די ציינער אויס.

הוליעט, הוליעט בייזע חברה,
איצט איז אייער צייט.
ניט לאנג דויערן וועט די הוצפה!
אזוי איטשע מאיר שרייט.

אז איך וועל שטאַרבען...

אז איך וועל שטארבען, איך ווייס עס גוט,
וועסטו וויינען, קריעה רייסען;
וועסט דיין ווייס קלייד באלד פערניכטען,
נור אין שווארצען זיך בעווייזען.

וועסט דורך'ן וואואל קאפען טרעהרען,
טאג מיט נאכט רק נור וויינען;
וועסט מיין קבר שעהן בעציהרען
און מיט בלומען פיין בעקרוינען.

וועסט מסתמא מיינע שריפטען
שטיל בעקוקען, ז'ווייטער וויינען,
וועסט זיך אפשר אויך בעמיהען
און זיי אלע איבערלייענען.

ס'וועט דיר באנג טהאן דיין געליעבטער,
וועסט דערמאהנען אלע מעלות.
וועסט ניט האבען מעהרער קיינעם
וועמען טרויען דיינע שאלות.

ב—ג—ן.

די מאַניטאָבאַ ליקער סטאר

איז אריבער פון מר. סקאליטער אין א נייע מענעדזשמענט

מר. רייצין, גודמאן און מאריס לענדער.

אויף פסח האבען מיר בעקומען א גרויסען סטאק פון פאלעסטינא'ר וויינען, בראנדים און אלע אנדערע ליקארס.

דאס אלעס איז אונטער דער שטרענגסטער השגחה און הכשר פון יפו'ר רב און דעם רב פון פתח תקוה.

איינער פון אונזערע פארטנער, מר. גודמאן, איז אליין א פאלעסטינא'ר, ער איז ערצויגען געווארען מיט די קאלאניסטען אין ארץ ישראל, ער האט דערום געוואוסט צו מאכען א גוטען אויסוואהל אין די פאלעסטינא'ר וויינען און ליקארס און מיר האבען אויך אן אגרימענט געמאכט אום צו זיין די איינציגע אידזשענטס אין קענעדא פאר פאלעסטינא'ר וויין.

און די יעניגע וואס סימפאטיזירען מיט דער ארבייט פון אונזערע אייגענע אידישע ארבייט אין ארץ ישראל, דארפען קויפען זייער משקה ביי אונז וואס איז תחת השגחת הרב דפה.

246-248 לאגאן עוו. פהאן געררי 3286

[illegible]פערלאנגט אידזשענס [illegible] גוטע פראפיטען. פרעגען ביי מר. בלעכמאן אין 624 מיין סטריט.

אייער געלד צוריק אויב ניט צופרידען

ל. גאלדשטיין

אייער אלט בעקאנטער

פראפ. פון דער פריהעריגער גרענד קלאטהינג קאמפאני

האט ערעפענט א נייע סטאר מיט נייע סחורה אין

842 מיין סטריט, קאר. דאפרין עוו.

און ווי שטענדיג האט ער דעם שעהנסטען סטאק פערשיעדענע קלאטהינג וואארע פאר מענער און קינדער און ספעשיל באיעס. אלעס ראיעל און גאראנטירט די בעסטע בעהאנדלונג. און אויב איהר וועט זיין אונצופריעדען בעקומט איהר אייער געלד צוריק. די איינציגע אידישע סטאר וואס פערקויפט אונטער אזעלכע בעדינגונגען.

שניידער שטענדיג אין סטאר, אומזיסט געפיקסט און צוגעפאסט. אויטסייד קלינינג און רעפעירינג צו די בילינגסטע פרייזען.

בלוי ריבאן פראדוקט

איז

ריינע שפייז פראדוקטען

ריינקייט אין שפייז, וועלכעס איז אזא שטארקער בענעהר פון יעדער הויז פריי, איז זיכער דער מוסטער פון בלוי ריבאן'ס וואארע, קויפט בלוי ריבאן'ס בעקינג פאודער, קאפע, דזשעלי פאודער אדער ספאיסעס, אלע זיינען די זעלבע הויכע קוואליטי, אויב איהר זייט ניט צופרידען, ברענגט צוריק די וואארע און קריגט צוריק אייער געלד.

R. S. ROBINSON 171 James St., East

אימפארטער און עקספארטער פון אללע סארטען רויהע און געדרעסטע פוטערווארג.

איך צאהל די העכסטע פרייזען פאר אלערליי היידס און פארס.

שרייבט מיר פאר מיינע פרייז ליסטס, גראדע געדרוקט.

ביזנעס טעלעפאן מיין 2311 רעז. מיין 4874 ר. ש. ראבינסאן

מ. דאנער און קא.

לאזען וויסען, אז זיי האבען געעפענט א סטאר אין 847½ מיין סטריט פהאן סט. דזשאן 658

וואו עס איז צו בעקומען אלערהאנד וואהל פייפער, פיינט, גלאז און ד. גל. צו דערזעלבער צייט נעהמען מיר אויך אן אלערליי פיינטינג, קאלסאמייני[נ]ג און אויספייפערען הייזער. אלעס פינקטליך אטענדעט.

די פרייזען און די ארבייט צופריעדענגעשטעלט אויף דעם בעסטען ארט.

א. פיינגוד

690 סעלקירק עוו. פהאן סט. דזשאן 1951

מאכט בעקאנט זיינע קאסטימער דאס ער האט ערהאלטען א פרישען סטאק וואל פייפער, פיינט און גלאז, די שעהנסטע און די בעסטע אין מארקעט, דערצו צו די מעסיגסטע פרייזען.

קומט און איבערצייגט זיך.

ווילט איהר אייער פערד זאל האבען די ווערטה ווי א פרינץ זיך רופען, דאן זאלט איהר לויפען אין דער

נארטה וועסט הארנעס שאפ

און גוטע הארנעס געבען א כאפ,

אייער פערד וועט דאן אויסזעהן גרויסארטיג און שעהן.

The North West Harness Shop י. בעקער, פראפ. 73 דערבי סט.

עסט

שיקאגא'ר סמוק פלייש, קארענביעף און צונגען. פרישע וויניעס, געסמוקטע סעמין, לייכטע לאנטשעס, פרוכט און סאדא וואסער.

1312

ס. מארגאליס

260 דאפרין עוועניו. (מיניזקס האל).